

Contents

Bölüm A - Anarşizm Nedir?	2
A.0 Bölüm A Giriş	2
A.1 Anarşizm nedir?	4
A.1.1 “Anarşi” ne anlama gelir?	6
A.1.2 “Anarşizm” ne anlama gelir?	9
A.1.3 Anarşizm neden aynı zamanda özgürlükçü sosyalizm diye adlandırılır?	12
A.1.4 Anarşistler sosyalist midir?	14
A.1.5 Anarşizm nereden gelir?	18
A.2 Anarşizm neyi savunur?	21
A.2.1 Anarşizmin özü nedir?	23
A.2.2 Neden anarşistler özgürlüğü vurgular?	25
A.2.3 Anarşistler örgütlenme taraftarı mıdır?	28
A.2.4 Anarşistler “sınırsız” özgürlük taraftarı mıdır?	31
A.2.5 Anarşistler neden eşitlik taraftarıdır?	32
A.2.6 Dayanışma anarşistler için neden önemlidir?	35

Anarchist Writers basımından çevirim aşamasındadır.

[Ana Sayfa](#) > Bölüm A - Anarşizm Nedir?

Bölüm A - Anarşizm Nedir?

A.0 Bölüm A Giriş

Çağdaş medeniyet felaketle sonuçlanabilecek üç bunalımla karşı karşıyadır: (1) toplumsal çöküş, ki bu terim artan oranlarda yoksulluk, evsizlik, suç, şiddet, yabancılaşma, ilaç ve alkol alışkanlığı, toplumsal yalnızlık, siyasi ilgisizlik, insanlıktan çıkma, kişisel gelişim ve karşılıklı yardım kurumlarının bozulması vb. ifade etmek için kullanılır; (2) bütün kompleks yaşam formlarının dayandığı gezegenin hassas ekosistemlerinin yok edilmesi; ve (3) başta nükleer silahlar olmak üzere kitle imha silahlarının yaygınlaşması.

Geleneksel düşünce, Kurumsal “uzmanlar,” anaakım medya, politikacılar dahil olmak üzere, bu bunalımları birbirinden ayrı düşünüp, her birinin kendi nedenleri olduğu ve dolayısıyla başka başka temellerle, diğer ikisinden ayrı tutularak, çözülebileceğidir. Belli ki, fakat, bu “geleneksel” yaklaşım işe yaramıyor, çünkü bu bahsi geçen sorunlar her geçen gün daha kötü bir hale geliyor. Yakın zamanda daha iyi bir yaklaşım uygulanmazsa, açık bir şekilde felakete doğru yol alıyoruz, ya yıkıcı savaşlardan, ya ekolojik Mahşer gününden, ya da kentsel vahşete doğru düşüşten – ya da hepsi birden.

Anarşizm bu buhranları ortak bir kaynağa doğru takip ederek, bunlara bütünlük ve tutarlı bir anlam kazandırma yolu sunar. Bu kaynak ilke **hiyerarşik otorite**, kapitalist ya da “komünist” olsun, her türlü büyük kurumun altında yer alır. Anarşist analiz dolayısıyla şu olgudan yola çıkar, bütün büyük kurumlar hiyerarşik bir yapıdadır, yani bir piramit yapıda gücü en yukarıda toparlar, mesela şirketler, hükümet bürokrasileri, ordular, siyasi partiler, dini örgütler, üniversiteler gibi. Ondandır da bu hiyerarşilerin doğasında bulunan otoriter ilişkilerin bireyleri, toplumları ve kültürü olumsuz bir şekilde nasıl etkilediğini gösterir. Bu SSS'nin ilk bölümünde (**bölüm A'dan E'ye**) hiyerarşik otoritenin ve bunun olumsuz etkilerinin anarşist analizini ayrıntılı bir şekilde sunacağız.

Şu düşünülmemelidir ki, fakat, anarşizm yalnızca çağdaş medeniyetin, sadece “olumsuz” ve “yıkıcı” anlamda, eleştirisinden ibarettir. Çünkü bundan çok daha fazlasıdır. Emma Goldman “anarşist mesele” olarak ifade edilebilecek olanı şöyle ifade etmiştir: *“Bugün yüzleştiğimiz sorun. . . kişinin nasıl kendi olabilmesi ve aynı zamanda diğerleriyle bütünleşebilmesi, bütün insanları içten hissedebilmesi ve aynı zamanda kişinin kendine özgü tipik özelliklerini muhafaza etmesidir.”* [Red Emma Speaks, pp. 158-159] Diğer bir deyişle, her bir bireyin

başkalarını harcamadan potansiyelini gerçekleştirebileceği bir toplumu nasıl oluşturabiliriz? Bunu başarmak için, anarşistler şöyle bir toplum hayal ederler ki, insani işlerin merkezi gücün hiyerarşik yapıları tarafından “*tepeden aşağıya*” denetlenmesi yerine, Benjamin Tucker’ın ifade ettiği biçimde, “*bireyler veya gönüllü ortaklıklarla yönetimidir.*” [Anarchist Reader, p. 149] Bu SSS’nin sonraki bölümlerinde (bölüm I ve J) toplumu bu yolla, “aşağıdan yukarıya”, düzenlemek için anarşizmin olumlu önerileri anlatılmasına rağmen, anarşizmin bazı yapıcı esasları daha önceki bölümlerde de yer almaktadır. Anarşizmin olumlu esasları Marksizm ve sağ kanat “özgürlükçüler”in toplumsal sorunlara bulduğu kusurlu çözümlerin anarşist eleştirilerinde de görülebilir (bölüm F ve H, olmak üzere).

Clifford Harper’ın ince bir şekilde ifade ettiği şekilde, “*bütün büyük fikirler gibi anarşizm de derinine inildiğinde oldukça basittir – insanların en iyi hali otorite olmadan yaşadıkları zaman ortaya çıkar, birşeyleri emir almadan kendi aralarında karar vererek yaptıkları zaman.*” [Anarchy: A Graphic Guide, p. vii] Bireyleri ve dolayısıyla toplumsal özgürlüğü en üst seviyeye çıkarmaya çalıştıklarından dolayı, anarşistler insanları bastıran bütün kurumları kaldırmayı arzularlar:

“Bütün Anarşistlerin ortak noktası toplumu özgür insanlığın gelişiminin önünde duran siyasi ve toplumsal bütün zoraki kurumlardan kurtarma isteğidir.” [Rudolf Rocker, **Anarcho-Syndicalism**, p. 9]

Göreceğimiz üzere, bütün bu kurumlar hiyerarşiktir, ve baskıcı doğaları doğrudan doğruya hiyerarşik oluşumlarından kaynaklanmaktadır.

Anarşizm sosyo-ekonomik ve siyasi bir teoridir, fakat ideoloji değildir. Bu fark **çok ama çok** önemlidir. Temel olarak, teori fikir sahibi olduğunuz anlamına; ideoloji ise fikirlerin size sahip olduğu anlamına gelir. Anarşizm bir fikirler bütünüdür, fakat bunlar esnektir, sürekli evrimleşir ve hareket halindedir, ve yeni veriler ışığında değişime uğrayabilir. Toplum değiştikçe ve geliştikçe, anarşizm de onunla birlikte değişir. İdeoloji, aksine, insanların dogmatik olarak inandıkları “sabit” fikirlerdir, genelde gerçekliği gözardı eder veya “değiştirip” ideolojiye uygun hale getirir, ki bu da (tanım gereği) doğrudur. Bütün bu “sabit” fikirler zorbalığın ve çelişkilerin kaynağıdır, herkesi Procrustes’in Yatağına uydurma girişimine yol açar. Hangi ideoloji olursa olsun bu geçerlidir – Leninizm, Objektivizm, “Özgürlükçülük,” ya da başka birşey – hepsi aynı etkiye sahiptir: prensipler uğruna gerçek bireylerin yok edilmesi, bir grup yönetici seçkin kişinin çıkarlarına hizmet eden bir prensip. Ya da, Michael Bakunin’in ifadesiyle:

“Şu zamana kadar insanlık tarihi yalnızca milyonlarca zavallı insanın acımasız bir soyut kavram uğruna daimi ve kanlı olarak kurban edilmesinden ibarettir – Tanrı, ülke, devletin gücü, milli şeref, tarihsel haklar, hukuki haklar, siyasi özgürlük, kamusal refah.” [God and the State, p. 59]

Dogmalar hareketlilik açısından durağandır ve ölüm gibidir, çoğu zaman ölmüş bir “peygamber”in çalışmalarında, dini veya laik, destekçileri onun fikirlerini yüceltir, taş gibi sabit bir saplantı haline getirir. Anarşistler hayatta olanların ölülere gömmesi ve böylece hayatta olanların kendi yaşamlarına devam edebilmelerini isterler. Yaşayanlar ölülere hükmetmelidir, tersi değil. Ideolojiler eleştirel düşüncenin ve dolayısıyla özgürlüğün ezeli düşmanlarıdır, bir kitap dolusu kural ve “cevap” sağlayıp kendimiz için düşünme “zahmetinden” bizi kurtarır.

Bu SSS'nin yapımında amacımız size “doğru” cevaplar veya yeni bir kural kitabı sunmak değildir. Biraz anarşizmin geçmişte ne olduğunu açıklayacağız, ama daha çok çağdaş biçimlerine odaklanacağız ve neden bugün “bizim” anarşist olduğumuzu anlatacağız. Bu SSS sizin düşünmenizi ve analiz etmenizi harekete geçirme girişimidir. Eğer yeni bir ideoloji arıyorsanız, üzgünüz ki, anarşizm size göre değil.

Anarşistler gerçekçi ve pratik olmaya çalışmalarına rağmen, bizler “makul” insanlar değiliz. “Makul” insanlar eleştirmeden “uzmanların” ve “otoritelerin” doğru olduğunu söyledikleri şeyleri kabul ederler, ve dolayısıyla her zaman köle olarak kalacaklardır! Anarşistler şunu bilir ki, Bakunin'in yazdığı haliyle:

“[bir] insan yalnızca kendi doğruluğu üstünde durduğu zaman güçlüdür, en derindeki görüşlerini söyleyip buna göre davrandığı zaman. O zaman, durum ne olursa olsun, o her zaman ne söylemesi ve yapması gerektiğini bilir. Düşebilir, fakat asla kendisine veya davasına utanç getirmez.” [quoted in Albert Meltzer, **I couldn't Paint Golden Angels**, p. 2]

Bakunin'in ifade etmeye çalıştığı şey bağımsız düşüncenin gücüdür, ki bu da özgürlüğün gücüdür. Biz sizin “makul” olmamanızı destekliyoruz, başkalarının size söylediğini kabul etmemeyi, ama onun yerine kendiniz için düşünmeyi ve davranmayı!

Son bir nokta: malumun ilanı, bu anarşizm üzerine söylenecek son söz **değildir**. Pek çok anarşist burda yazılanların çoğuyla hemfikir olmayacaktır, ama insanlar kendileri için düşündüğünde bu zaten beklenir birşeydir. Bizim tek dileğimiz anarşizmin **temel** fikirlerini belirtmek ve belli başlı konularda bizim bu fikirleri nasıl anladığımız ve uyguladığımız doğrultusunda kendi analizlerimizi sunmaktır. Şundan emin ki, fakat, bütün anarşistler bizim sunduğumuz esas fikirlere katılacaktır, burada ve orada onları uygulama şeklimize katılmayabileceklerine rağmen.

A.1 Anarşizm nedir?

Anarşizm, anarşi, “egemen yöneticinin yokluğu.” [P-J Proudhon, **What is Property**, p. 264], oluşturmayı amaçlayan siyasi bir teoridir. Diğer bir

deyişle anarşizm bireylerin serbestçe ve eşit olarak işbirliği yaptığı bir toplum oluşturmayı amaçlar. Bu haliyle anarşizm her türlü hiyerarşik denetime - ister devletin denetimi olsun, ister bir kapitalistin - bireye ve bireyselliğe zararlı ve aynı zaman gereksiz olduğundan dolayı karşı çıkar.

Anarşist L. Susan Brown'un sözleriyle:

“Anarşizm halk arasında şiddet içeren, Devlet karşıtı bir hareket olarak bilinmesine rağmen, anarşizm aslında hükümet güçlerine karşı basit bir muhalefetten ziyade çok daha ince ve ustaca yürütülen bir gelenektir. Anarşistler güç ve hakimiyetin toplum için gerekli olduğu fikrine karşı çıkarlar, ve bunun yerine sosyal, politik ve ekonomik örgütlerde daha işbirlikçi, anti-hiyerarşik formları savunurlar.” [The Politics of Individualism, p. 106]

Buna rağmen, “anarşizm” ve “anarşi” siyaset teorisinde en yanlış temsil edilen kavramlardır. Genellikle, bu kelimeler “kaos” veya “düzen olmayan” anlamlarıyla kullanılır ve dolayısıyla anarşistlerin toplumsal kaos ve “orman kanunları” istedikleri ima edilir.

Bu yalanlar tarihsel paralelde de kendini gösterir. Örneğin, bir kişinin hükümet olarak sayılmasının gerekli olduğunun düşünüldüğü ülkelerde (monarşi), “cumhuriyet” ve “demokrasi” sözcükleri tam olarak “anarşi” gibi, yani düzensizlik ve karmaşayı temsil etmek için kullanılmıştır. Şu gayet açıktır ki kendi statülerini korumaya alışmış olanlar, mevcut sisteme karşı olan muhalefetin pratikte çalışmayacağını ve yeni bir düzenin yalnızca kaosa yol açacağını ima etmeye meyillidirlere. Ya da Errico Malatesta'nın ifade ettiği şekilde:

“Hükümet olmadan yalnızca düzensizlik ve karmaşanın olacağı düşünüldüğünden dolayı, doğal ve mantıklıdır ki, hükümetin yokluğu anlamına gelen anarşi, düzenin yokluğu gibi anlaşılır.” [Anarchy, p. 16]

Anarşistler “anarşi” hakkındaki bu “sağduyu”'yu değiştirmek isterler, böylece insanlar görecektir ki hükümet ve diğer hiyerarşik sosyal ilişkiler zararlı ve gereksizdir.

“Fikirleri değiştir, kamuoyunu hükümetin yalnızca gereksiz olduğuna değil, ama aynı zamanda son derece zararlı olduğuna ikna et, sonrasında anarşi sözcüğü, hükümetin yokluğu anlamına geldiğinden dolayı herkes için şunu ifade edecektir: doğal düzen, insan ihtiyaçlarının birliği ve herkesin ortak çıkarı, tümüyle özgürlük ve tam dayanışma.” [Op. Cit., pp.16]

Bu SSS anarşizm ve anarşinin anlamı hakkında yaygın olan düşüncelerin değişim sürecinin bir parçasıdır. Ama hepsi bu kadar değil. “Anarşi” hakkındaki

“genel-geçer” fikirlerin çarpıklıklarıyla mücadele etmek dışında, biz aynı zamanda yıllardır mücadele ettiğimiz siyasi ve sosyal düşmanlarımızın anarşizm ve anarşistlerin maruz kaldığı çarpıtmalarıyla da mücadele etmek zorundayız. Bartolomeo Vanzetti’nin ifade ettiği gibi, anarşistler “*radikalın de radikali – siyah kediler, çoğunun korkulu rüyası, en çok da yobazların, sömürenlerin, şarlatanların, düzenbazların ve zalimlerin. Dolayısıyla biz aynı zamanda herkes içinde en çok karalanan, yanlış temsil edilen, yanlış anlaşılan ve zulüm görenleriz.*” [Nicola Sacco and Bartolomeo Vanzetti, **The Letters of Sacco and Vanzetti**, p. 274]

Vanzetti neden bahsettiğini çok iyi biliyordu. ABD devleti tarafından, o ve yoldaşı Nicola Sacco’nun üzerine işlemedikleri bir suç yıkılmış, ve bunun sonucunda, yabancı anarşistler olarak 1927 yılında elektrikli sandalye ile idam edilmişlerdir. O yüzden bu SSS, anarşistlerin kapitalist medya, politikacılar, idealistler ve patronlar (ki eski radikal ortaklarımız liberaller ve Marksistleri söylemeye bile gerek yok) tarafından maruz kaldığı karalamalar ve çarpıtmaları düzeltmeye zaman ayırmak zorundadır. Umudumuz şudur ki biz bunu bitirdiğimizde gücü elinde bulunduranların neden anarşizme saldırmak için zaman harcadıklarını siz de anlayacaksınız – bu öyle bir fikirdir ki etkin bir şekilde herkese özgürlük sağlar ve bir grup azınlığın çoğunluk üzerinde güç sahibi oldukları bütün sistemleri yok eder.

A.1.1 “Anarşi” ne anlama gelir?

Sözcük olarak “**anarşi**” Yunanca’dan gelmekte, **an** (veya **a**) öneki, “*olmayan,*” “*yoksunluğu,*” “*yokluğu,*” veya “*bulunmayan,*” geri kalan **archos**, “*hükümdar,*” “*yönetici,*” “*amir,*” “*yetkili kişi,*” veya “*otorite.*” anlamlarına gelmekte, veya Peter Kropotkin’in ifadesiyle, Anarşi Yunancada “*otoriteye zıt*” anlamına gelen sözcüklerden gelmektedir. [**Anarchism**, p. 284]

Yunanca **anarchos** ve **anarchia** sözcükleri genellikle “*hükümete sahip olmamak*” veya “*hükümet olmayan*” anlamlarında kullanılmalarına rağmen, görüleceği üzere anarşizmin özgün ve tam haliyle anlamı sadece “*hükümete karşı*” değildir. “**Anarşi**” “*hükümdarın bulunmadığı,*” ya da genel haliyle, “*otoritenin bulunmadığı,*” anlamına gelmekte, ve bu anlamı anarşistler tarafından devamlı kullanılmaktadır. Örneğin, Kropotkin’in tartışmalarında “*yalnızca sermayeye değil, ama aynı zamanda sermayenin esas güç kaynakları olan: hukuk, otorite, ve de Devlet’e saldırmak.*” şeklinde ifade edilmesine rastlarız. Anarşistler için, anarşi “*genel kanunun aksine tam olarak düzenin olmadığı değil, ama kuralların olmadığı*” [Benjamin Tucker, **Instead of a Book**, p. 13] anlamına gelmektedir. David Weick’in müthiş özetiyle:

“Anarşizm genel anlamıyla siyasi ve sosyal bir fikir olarak her türlü gücün, egemenliğin, hakimiyetin, ve hiyerarşik bölünmenin karşıtlığını, bunların ortadan kaldırılmasının arzulanmasını ifade edecek şekilde anlaşılabilir . . . Anarşizm dolayısıyla devlet-karşıtlığından daha fazlası . . . [ise de] hükümet (devlet) . . . gayet uygun bir şekilde

anarşist eleştirinin merkezinde yer alır.” [Reinventing Anarchy, p. 139]

Bu nedenle, anarşizm tamamıyla hükümet ve devlet karşıtı olmaktan ziyade, öncelikle **hiyerarşiye** karşı bir harekettir. Neden? Çünkü hiyerarşi otoriteyi bünyesinde bulunduran örgütsel yapıdır. Devlet “en yüksek” hiyerarşi formu olduğundan dolayı, anarşistler, tanım gereği, devlet karşıtıdır; ama bu **asla** anarşizmin yeterli bir tanımı değildir. Bu anarşistlerin, yalnızca devlet değil, her türlü hiyerarşik örgüte karşı olduğu anlamına gelir. Brian Morris’in sözleriyle:

*“Anarşi terimi Yunanca’dan gelir, ve ‘yöneticinin olmadığı’ anlamına gelir. Anarşistler her türlü hükümeti ve zorlayan otoriteyi, her türlü hiyerarşi ve hakimiyeti reddederler. Dolayısıyla onlar Flores Magon’ın dediği gibi ‘üç karanlığa’ karşıdır – devlet, kapital ve kilise. Anarşistler dolayısıyla hem kapitalizme, hem devlete, ve de aynı zamanda her türlü dini otoriteye karşı dururlar. Ama anarşistler aynı zamanda bir anarşi hali, yani zorlayan kurumlar barındırmayan merkezsizleştirilmiş bir toplum, gönüllü ortaklıklarla bir araya gelmiş bir toplum kurmanın ve oluşturmanın yolunu ararlar.” [“Anthropology and Anarchism,” pp. 35-41, **Anarchy: A Journal of Desire Armed**, no. 45, p. 38]*

Bu bağlamda “hiyerarşi” söylemi yeni bir gelişmedir – “klasik” anarşistlerden Proudhon, Bakunin ve Kropotkin bu kelimeyi kullanmışlardır, ama pek nadiren. (genellikle “otoriter” kelimesinin kısaltılmışı olarak “otorite” kelimesini kullanmışlardır). Fakat, onların yazdıklarından açıkca anlaşılıyor ki onların felsefesi hiyerarşiye karşıdır, bireyler arasındaki her türlü güç ve ayrıcalık eşitsizliğine. Bakunin “*resmi*” otoriteye karşı çıktığında bunu söylemiştir ama “*dogal etki*”yi de şunu söylerken savunmuştur:

“Herhangi birinin kendi ahbablarına baskı yapmasını olasılık dışı bırakmak mı istiyorsunuz? O halde emin olun kimse gücü elinde bulundurmasın.” [The Political Philosophy of Bakunin, p. 271]

Jeff Draughn’ın ifade ettiği gibi, “*her zaman için ‘devrimci proje’nin görünmez bir parçası olmasına rağmen, yalnızca son zamanlarda daha belirgin bir inceleme amacıyla bu geniş anlamlı anti-hiyerarşik kavramı ortaya çıkmıştır. Yine de, Yunanca ‘anarşi’ kelimesinin kökeninde bu her zaman için açık bir şekilde görülmüştür.*” [**Between Anarchism and Libertarianism: Defining a New Movement**]

Biz, anarşistler olarak, bu hiyerarşi karşıtlığının üzerinde duruyoruz, yalnızca devlet ve hükümetle sınırlı olarak değil. Bu her türlü otoriter ekonomik ve sosyal ilişkileri ve aynı zamanda siyasi olanları, özellikle de kapitalist mülkiyet ve maaşlı iş gücünü kapsar. Proudhon’un tartışmalarında bu şu şekilde görülür ki “**Kapital**

. . . siyasi alanda **hükümete** eşittir . . . Kapitalizm ekonomik fikri, hükümet veya otorite siyaseti, ve Kilise'nin teolojik fikri birbiriyle özdeş, çeşitli yollarla birbirine bağlı üç fikirdir. Birine saldırmak üçüne birlikte saldırmaya özdeştir. Kapitalin iş gücüne yaptığı, ve Devlet'in özgürlüklere yaptığı, Kilisenin de ruha yaptığı. Mutlakiyetçi bu üçlem hem pratikte hem de felsefede oldukça zararlıdır. İnsanları bastırmanın en etkili yolu aynı zamanda onların hem bedenlerini, hem isteklerini ve de akıl yürütmelerini esir altına almaktır." [quoted by Max Nettlau, **A Short History of Anarşizm**, pp. 43-44] Dolayısıyla Emma Goldman'ın kapitalizme haliyle karşı çıktığını görürüz "adam [veya kadın] kendi iş gücünü satmak zorundadır" ve, dolayısıyla "onun eğilimi ve yargısı efendisinin isteklerine itaat eder." [**Red Emma Speaks**, p. 50] Kırk yıl öncesinde Bakunin şunu savunarak aynı noktaya değinmiştir "işçi kendi kişiliğini ve özgürlüğünü bir süreliğine vermek zorundadır" maaş karşılığında bir kapitaliste. [**Op. Cit.**, p. 187]

Dolayısıyla "anarşi" yalnızca "hükümetin olmadığı" anlamından daha fazlasını, her türlü otoriter örgüt ve hiyerarşiye karşıt anlamını ifade eder. Kropotkin'in sözleriyle, "anarşist toplum fikrinin kökeni . . . şu eleştiri [de yer alır] . . . hiyerarşik örgütlerin ve otoriter toplumun başlangıcı; ve . . . insanlığın gelişim hareketlerinin eğilimlerinin incelenmesi." [**Op. Cit.**, p. 158] Malatesta için, anarşizm "toplumsal adaletsizliğe karşı ahlaki başkaldırıyla doğmuştur" ve bu "toplumsal hastalıkların açık sebepleri" bu "kapitalistik mülkiyet ve Devlet." içinde yer alır. Ezilenler "hem devleti hem de mülkiyeti devirmeye çalışmanın yollarını aramaya başladıklarında - o zaman anarşizm doğmuştur." [**Errico Malatesta: His Life and Ideas**, p.19]

Dolayısıyla anarşinin sadece devlet-karşıtı olduğunu iddia eden her türlü girişim kelime anlamının ve anarşist hareket tarafından kullanılma şeklinin yanlış tanıtılmasıdır. Brian Morris'in iddia ettiği gibi, "klasik anarşistlerin yazuları incelendiğinde. . . ve anarşist hareketlerin tabiatına bakıldığında. . . açıkça ortadadır ki asla bu kısıtlı görüş [yalnızca devlete karşı durulması] benimsenmemiştir. Her zaman için her türlü otoriteye ve sömürüye meydan okunmuştur, ve devletle birlikte kapitalizm ve din eleştirisi de eşit bir şekilde yapılmıştır." [**Op. Cit.**, p. 40]

Ve, malumun ilanı olarak, anarşi kaos anlamına gelmez ve anarşistler kaos ve kargaşa yaratmaya çalışmaz. Onun yerine, biz bireysel özgürlükler ve gönüllü işbirliği temelinde bir toplum oluşturmaya çalışıyoruz. Diğer bir deyişle, aşağıdan yukarıya bir düzen, otoritenin uyguladığı yukarıdan aşağıya bir kargaşa değil. Böyle bir toplum gerçek bir anarşi olur, yönetenlerin olmadığı bir toplum.

[Bölüm I] içerisinde anarşinin neye benzeyeceğini anlatırken, Noam Chomsky gerçek anlamda özgür bir toplumdaki kilit noktaları şöyle özetler "insanlar arasındaki kişisel ilişkiler dışındaki her türlü etkileşim - o ya da bu şekilde kurumsallaşmış olanlar - topluluklarda, işyerinde, ailede, büyük toplumlarda, nerde olursa olsun, katılımcıların doğrudan denetimini altında olmalıdır. Dolayısıyla bu sanayiye işçi kurulları, topluluklarda halka uygun demokrasi, kendi aralarında ilişkilerde, büyük gruplarda, uluslararası topluma varana kadar, bağımsız dernek-

ler anlamına gelmektedir.” [Anarchism Interview] Toplum artık patronlar ve işçiler, yönetenler ve yönetilenler hiyerarşisine bölünmeyecektir. Aksine, anarşist bir toplum bağımsız dernekler ve katılımcı örgütlerle aşağıdan yukarıya doğru işleyecektir. Şuna dikkat edilmelidir ki, anarşistler bu toplumu mümkün olduğunca, kendi örgütlerinde, mücadelelerinde ve eylemlerinde, daha bugünden ellerinden geldiği kadarıyla yaratmaya çalışmaktadır.

A.1.2 “Anarşizm” ne anlama gelir?

Peter Kropotkin’in ifadesiyle, Anarşizm “hükümsüz sosyalizm sistemidir.” [Anarchism, p. 46] Diğer bir deyişle, “insanın insana sömürü ve baskısının son bulması, özel mülkiyetin [yani kapitalizm] ve hükümetin ortadan kaldırılması.” [Errico Malatesta, Towards Anarchism, p. 75]

Anarşizm, dolayısıyla, siyasi, ekonomik ve toplumsal hiyerarşilerin olmadığı bir toplum oluşturmayı amaçlar. Anarşistler anarşinin, yani yöneticilerin olmasının, uygulanabilir bir toplumsal sistem olduğunu savunur ve bu yüzden bireysel özgürlüklerin ve toplumsal eşitliğin en yüksek seviyeye çıkması için uğraşır. Özgürlük ve eşitlik amaçlarını birbirini destekler biçimde görür. Veya, Bakunin’in ünlü sözleriyle:

“İkna olduk ki Sosyalizm olmayan özgürlük ayrıcalık ve adaletsizlikten, ve özgürlük olmayan Sosyalizm ise kölelik ve vahşetten ibarettir.”
[The Political Philosophy of Bakunin, p. 269]

İnsan toplumunun tarihi bu noktayı ispat etmektedir. Eşitlik olmayan özgürlük yalnızca güçlü için özgürlüktür, ve özgürlük olmayan eşitlik ise mümkün değildir ve kölelik için gerekçe olarak kullanılır.

Değişik türde anarşizmler olmasına karşın (bireyci anarşizmden komünist-anarşizme kadar – detaylar için bakınız [Bölüm A.3]), hepsinin özünde her zaman için iki ortak tutum söz konusudur – hükümete karşı çıkma ve kapitalizme karşı çıkma. Bireyci-anarşist Benjamin Tucker’ın kelimeleriyle, anarşizm şunun üzerinde durur “Devletin ve tefeciliğin ortadan kaldırılması; insanın insana hükmetmemesi, ve insanın insanı sömürmemesi.” [cited by Eunice Schuster, Native American Anarchism, p. 140] Bütün anarşistler kar, faiz ve kirayı tefecilik (yani sömürü) olarak görür ve dolayısıyla bunlara ve bunları oluşturan koşullara hükümete ve Devlete oldukları kadar karşı dururlar.

Daha genel olarak, L. Susan Brown’ın kelimeleriyle, “ortak bağlam” anarşizm içinde “hiyerarşi ve egemenliğin evrensel olarak suçlu ilan edilmesi ve insan bireyinin özgürlüğü için savaşıma arzusudur.” [The Politics of Individualism, p. 108] Anarşistler için, bir insan devlet veya kapitalist otoriteye maruz kaldığında özgür olamaz. Voltairine de Cleyre’nin özetiyle:

“Anarşizm . . . hayat gereksinimlerinin herkes için karşılandığı, ve zihinsel ve bedensel olarak tam gelişim fırsatının herkesin mirası olduğu bir toplum imkanını öğretir . . . [O] şunu öğretir ki servetin üretimi ve dağıtımından sorumlu şu an varolan her türlü kuruluşun tamamen yok edilmesi gerekir, ve onun yerine herkese, öncesinde kendi üretiminin onda birini teslim etmesi gereken bir efendi bulmaya gerek olmadan, özgürce çalışma güvencesi sağlayacak bir sistem getirilmeli, ki böylece kaynaklara ve üretim araçlarına erişim özgürlüğü güvence altına alınacaktır. . . Körü körüne itaat edenler arasında, hoşnutsuzlar oluşturacaktır; bilincinde olmadan tatmin olmayanlar arasında, bilinçli tatminsizler oluşturacaktır . . . Anarşizm baskı bilincinin, daha iyi bir toplum arzusunun, ve kapitalizm ve Devlete karşı aralıksız bir savaşın gerekli olduğu farkındalığının canlandırılmasını amaçlar.” [Anarchy! An Anthology of Emma Goldman’s Mother Earth, pp. 23-4]

Dolayısıyla Anarşizm anarşinin yaratılmasını savunan siyasi bir teoridir, “yöneticilere hayır” sözünün temel alındığı bir toplum. Bunu başarmak için, “bütün sosyalistlerle benzer bir şekilde, anarşistler de toprağın, sermayenin, ve makinelerin özel olarak sahiplenilmesinin artık zamanını doldurduğu görüşündedir; bunlar yok olmaya mahkumdur: ve bütün üretim gereksinimi, toplumun ortak mülkiyeti olmalıdır, ve olacaktır, servetin üreticileri tarafından ortak bir şekilde yönetilerek. Ve. . . toplumun siyasi kuruluşlarının amacı hükümetin görevlerinin en aza indirildiği bir hal oluşturmak olmalı. . . [ve] toplumun nihai amacı hükümetin görevlerini sıfıra indirmek olmalı – yani, hükümet olmayan bir topluma, an-arşiye” [Peter Kropotkin, **Op. Cit.**, p. 46]

O yüzden anarşizm hem olumlu hem de olumsuzdur. Günümüz toplumunun çözümlemesini ve eleştirisini yaparken aynı zamanda olası yeni bir toplum görüşünü sunar – şu ankinin inkar ettiği belli başlı insan ihtiyaçlarının karşılandığı bir toplum. Bu ihtiyaçlar, en basit olarak, özgürlük, eşitlik ve dayanışma, ki bunlar [Bölüm A.2] içerisinde tartışılacaktır.

Anarşizm eleştirel çözümlemeyi umutla birleştirir, ki, Bakunin’in (anarşist öncesi günlerinde) işaret ettiği şekilde, “yok etme dürtüsü yaratıcı bir dürtüdür.” Birisi şu an varolan toplumda yanlış olanın ne olduğunu anlamadan daha iyi bir toplum oluşturamaz.

Fakat, şunun vurgulanması gerekir ki anarşizm yalnızca bir çözümleme aracı ve daha iyi bir toplum görüşünden ibaret değildir. Aynı zamanda mücadelenin içinde, ezilenlerin özgürlük mücadelesinde de yer edinmiştir. Diğer bir deyişle, insanların ihtiyaçları temelinde yeni bir sistem oluşturma aracı sağlar, güç odaklı değil, ve gezegenin ihtiyaçlarını kardan önce düşünür. İskoç anarşist Stuart Christie’nin söylediği gibi:

“Anarşizm bir insan özgürlüğü hareketidir. Sağlam, demokratik ve eşitlikçi . . . Anarşizmin başlangıcı – ve devamı – imkanları az

olanların kendilerine uygulanan baskı ve sömürüye karşı doğrudan meydan okumasıdır. Devlet gücünün sinsice artışına ve paylaşmayı sevmeyen bireylerin öldürücü değerler sistemine karşı durur, ki bunlar birlikte veya ayrı olarak eninde sonunda diğerlerinin pahasına yalnızca azınlık bir kesimin çıkarlarına hizmet ederler.”

“Anarşizm hem teoridir hem de hayata uygulanmasıdır. Felsefi olarak, birey, toplum ve doğa arasındaki en yüksek uyumu oluşturmayı amaçlar. Uygulamada ise, siyasetçileri, hükümetleri, devletleri ve onların görevlilerini gereksiz kılacak şekilde yaşamlarımızı düzenlemeyi amaçlar. Anarşist bir toplumda, karşılıklı saygı içerisinde olan egemen bireyler zoraki ilişkiler barındırmayan ve üretim araçlarının ve dağıtımının genele ait olduğu doğal akışıyla oluşmuş topluluklar şeklinde örgütlenir.”

“Anarşistler soyut ilkelere ve teorik kurgulara kafayı takmış hayalperestler değildir . . . Anarşistler kusursuz bir toplumun hemen yarın kazanılmayacağını gayet farkındadır. Ashında, mücadele sonsuza kadar devam eder! Fakat, asıl nokta şu anki haliyle varolana karşı, olabildiği kadar şeyler uğruna mücadele etme güdüsüdür . . .”

“En nihayetinde, sonucu yalnızca mücadele belli eder, daha anlamlı bir topluma doğru ilerleme her türlü adaletsizliğe karşı mücadeleyle başlar. Genel olarak, bu her türlü sömürüye karşı mücadele ve her türlü zoraki otoritenin meşrutiyetine meydan okuma anlamına gelir. Eğer anarşistlerin sarsılmayacak şekilde inandıkları tek bir madde varsa, o da şudur ki, ideologlara ve siyasetçilere karşı saygı gösterme alışkanlığı yok olduğunda, hakimiyete ve sömürüye karşı bir direnç elde edildiğinde, sıradan insanlar hayatlarını kendi çıkarları doğrultusunda düzenleme gücüne sahip olacaktır, nerde ne zaman olursa olsun, özgür ve adil bir şekilde.”

“Anarşistler halk mücadelesinden geri durmazlar, onlara hakim olmaya da çalışmazlar. Onlar uygulamaya ellerinden geldikleri kadar katkıda bulunmaya çalışırlar, ve bu sırada mümkün olan en yüksek seviyede bireysel gelişime ve grup dayanışmasına yardım ederler. Gönüllü ilişkiler, karar alma süreçlerine eşitlikçi katılım, karşılıklı yardımlaşma ve hakimiyete karşı olan ilgili her türlü eleştiri gibi konulardaki anarşist fikirlere felsefi, toplumsal ve devrimci hareketler içerisinde her zaman her yerde rastlamak mümkündür.”

Anarşizm, anarşistlerin ifade ettiği biçimde, kendi kendimizi düzenleme ve toplumu patronlar ve siyasetçiler olmadan yönetme gücümüzün teorik bir ifadesidir. İşçi sınıfının ve diğer ezilen insanların sınıfsal güçlerinin bilincine varmasına,

doğrudan çıkarlarımızı korumamıza, ve the toplumda bir bütün olarak köklü değişiklikler yapmamıza yardımcı olur. Yalnızca bu şekilde insanların yaşamasına uygun bir toplum oluşturabiliriz.

Soyut bir felsefe değildir. Anarşist fikirler hergün uygulamaya konur. Ezilen insanların haklarını korumak için başkaldırdıkları, özgürlüklerini korumak için harekete geçtikleri, dayanışma ve işbirliğini uyguladıkları, baskıya karşı savaştıkları, liderler ve patronlar olmadan örgütlendikleri her yerde anarşizm ruhu yaşar. Anarşistler yalnızca bu özgürlükçü eğilimleri güçlendirmeyi ve bunların tam olarak gerçekleşmesini amaçlarlar. [Bölüm J] içerisinde anlatacağımız gibi anarşistler fikirlerini kapitalizm içerisinde türlü şekillerde uygulayarak, zamanı gelip de tamamen kurtuluncaya kadar onu daha iyi bir hale getirmek için uğraşırlar. [Bölüm I] bunu ne ile değiştireceğimizi anlatır, yani anarşizmin amaçladığı şeyi.

A.1.3 Anarşizm neden aynı zamanda özgürlükçü sosyalizm diye adlandırılır?

Pek çok anarşist, “*anarşizm*” tanımının olumsuz doğasını gördüklerinden dolayı fikirlerinin sahip olduğu olumlu ve yapıcı tarafları vurgulamak için başka terimler kullanmışlardır. En yaygın kullanılan terimler şunlardır, “*özgür sosyalizm*,” “*özgür komunizm*,” “*özgürlükçü sosyalizm*,” ve “*özgürlükçü komunizm*.” Anarşistler için, özgürlükçü sosyalizm, özgürlükçü komunizm, ve anarşizm hemen hemen birbirinin yerine kullanılır. Vanzetti'nin ifade ettiği gibi:

“Nihayetinde bizler sosyalistiz aynı sosyal-demokratlar, sosyalistler, komünistler, ve I.W.W.'nin Sosyalist olduğu gibi. Biz ve bütün diğerleri arasındaki fark ise – temel bir farktır – şudur ki onlar otoriterdir biz özgürlükçü; onlar kendi Devlet veya Hükümetlerine inanırlar; biz hiçbir Devlet veya Hükümete.” [Nicola Sacco and Bartolomeo Vanzetti, **The Letters of Sacco and Vanzetti**, p. 274]

Fakat bu doğru mudur acaba? **American Heritage Dictionary**'deki tanımları düşünersek, şunları buluruz:

ÖZGÜRLÜKÇÜ: *eylem ve düşünce özgürlüğüne inanan kişi; özgür iradeye inanan kişi.*

SOSYALİZM: *ürünlerin üretiminin ve dağıtımının ve aynı zamanda siyasi gücün üreticilerin elinde olduğu toplumsal düzen.*

Yalnızca bu iki tanımı alıp birleştirirsek elimizde şu kalır:

ÖZGÜRLÜKÇÜ SOSYALİZM: *üreticilerin ürünlerin üretimine ve dağıtımına ve aynı zamanda siyasi güce sahip olduğu, eylem ve düşünce özgürlüğüne ve özgür iradeye inanan toplumsal düzen.*

(Fakat şunu belirtmeliyiz ki sözlüklerin siyasi kapsam eksikliği konusundaki yorumlarımız hala geçerlidir. Bu tanımları yalnızca ne “özgürlükçü”’nün “özgür market” ne de “sosyalizm”’in devlet mülkiyeti anlamına gelmediği göstermek için kullanıyoruz. Diğer sözlükler, belli ki, başka tanımlar içermektedir – özellikle sosyalizm için. Sözlük tanımlarını tartışmak isteyenler bu bitmez tükenmez bir o kadar da siyasi olarak gereksiz uğraşa devam edebilir ama biz etmeyeceğiz).

Fakat, ABD’de Özgürükçü Parti’nin kurulmasından dolayı, pek çok insan “*özgürlükçü sosyalizm*” fikrini çelişki olarak görmektedir. Aslında, pek çok “Özgürlükçü” anarşistlerin yalnızca “sosyalizm”’in (Özgürlükçülerin anladığı anlamıyla) “özgürlük-karşıtı” fikirlerini Özgürlükçü ideolojiyle birleştirmeye çalıştığını düşünür ki böylece o “sosyalist” fikirler daha “kabul edilebilir” hale gelsin – diğer bir deyişle, “özgürlükçü” etiketini gerçek sahibinden çalmaya çalışır.

Gerçek bundan daha uzak olamaz. Anarşistler “özgürlükçü” terimini kendilerini ve fikirlerini tanımlamak için 1850’lerden bu yana kullanmaktadır. Anarşist tarihçi Max Nettlau’ya göre, devrimci anarşist Joseph Dejacque **Le Liberaire, Journal du Mouvement Social**’ı New York’ta 1858 ve 1861 yılları arasında basmıştır ve “*özgürlükçü komunizm*” teriminin kullanımı Kasım 1880 yılında Fransız anarşist kongresinin bunu benimsemesine kadar uzanmaktadır. [Max Nettlau, **A Short History of Anarchism**, p. 75 and p. 145] “Özgürlükçü” teriminin anarşistler tarafından kullanımı 1890’lardan sonra Fransa’da anarşist-karşıtı yasaların yayılması sırasında “anarşi” kelimesinin genel olarak akıllardaki olumsuz çağrışımlarını önlemek için kullanılmasından sonra yaygınlaşmıştır (Sebastien Faure ve Louise Michel **Le Liberaire – The Libertarian** – isimli makalelerini Fransa’da 1895’de basmışlardır mesela). O zamandan bu yana, özellikle Amerika dışında, bu terim **her zaman** anarşist fikirler ve hareketlerle ilişkilendirilmiştir. Daha yeni bir örneği ele alırsak, ABD’de, anarşistler “*The Libertarian League*”’i Haziran 1954’de kurmuşlardır, ki bu ittifak anarko-birliktelik izm ilkelerine sadık kalmış ve 1965 yılına kadar varlığını sürdürmüştür. ABD-temelli “Özgürlükçü” Party, öte yandan yalnızca 1970’lerin başından beri vardır, yani anarşistlerin bu terimi kendi siyasi fikirlerini ifade etmek için kullandıklarından 100 seneyi aşkın bir süre sonra (ve “özgürlükçü komunizm” ifadesinin kullanılmaya başlanmasından 90 sene sonra). Bu kelimeyi “çalan” asıl bu partidir ki, anarşistler değil. Daha sonra, [Bölüm B] içerisinde, “özgürlükçü” kapitalizm (Özgürlükçü Partinin arzuladığı biçimde) fikrinden bahsederken neden bunun terimsel bir tezat olduğunu anlatacağız.

[Bölüm I] içerisinde anlatacağımız gibi, yalnızca özgürlükçü-sosyalist mülkiyet düzeni bireysel özgürlükleri en yüksek seviyeye çıkarabilir. Söylemeye gerek bile yoktur ki, devlet mülkiyeti – çoğunlukla “sosyalizm” olarak **ifade edilen** – anarşistler açısından, hiç de sosyalizm değildir. Aslında, [Bölüm H] içerisinde detaylandıracağımız gibi, devlet “sosyalizm”’i herhangi bir sosyalist içerik buldurmeyen bir kapitalizm biçimidir. Rudolf Rocker’ın ifade ettiği şekilde, anarşistler için, sosyalizm “*basit bir karın tokluğu mücadelesi değil, ama bireyin şahsiyet ve özgür girişimini destekleyecek bir kültür mücadelesidir; özgürlükler olmadığında yalnızca bütün bireysel düşünce ve hissiyatı hayali bir ortak menfaat*

uğruna feda eden kapanık bir devlet kapitalizmine yol açar.” [quoted by Colin Ward, “Introduction”, Rudolf Rocker, **The London Years**, p. 1]

“Özgürlükçü” kelimesinin anarşist kökenini düşündüğümüzde, az sayıda anarşist bunun bizim fikirlerimizle pek az ortak noktası olan bir ideoloji tarafından çalınmasını görmekten mutludur. Amerika Birleşik Devletlerinde, Murray Bookchin’in ifade ettiği gibi, “*‘özgürlükçü’ terimi tek başına, şüphesiz, bir problem yaratmaktadır, en başta, otorite-karşıtı bir ideolojinin ‘saf kapitalizm’ ve ‘serbest ticaret’ amaçlı başıboş bir hareketle yanaltıcı bir şekilde özdeşleştirilmesi. Bu hareket kesinlikle bu kelimeyi ortaya çıkarmamıştır: [on dokuzuncu] yüzyıl anarşist hareketinden alıp el koymuştur. Ve bu tekrar otorite-karşıtları tarafından yerine koyulmalıdır . . . baskı gören insanlar adına bir bütün olarak konuşanlar tarafından, özgürlüğü girişimcilik ve kazançla ilişkilendiren benciller tarafından değil.*” Dolayısıyla Amerika’daki anarşistler serbest piyasa düzeni tarafından “*doğal halinden çıkarılan bir geleneği uygulamada yeniden canlandırmalıdır*” [**The Modern Crisis**, pp. 154-5] Ve bunu yaparken de, biz kendi fikirlerimizi özgürlükçü sosyalizm olarak ifade etmeye devam edeceğiz.

A.1.4 Anarşistler sosyalist midir?

Evet. Bütün anarşizm dalları kapitalizme karşıdır. Bunun sebebi kapitalizmin baskı ve sömürü üzerine kurulu olmasıdır (bakınız bölüm [B] ve [C]). Anarşistler “*insanların kendi üretimlerinin belli bir yüzdesini alan bir işletici-usta olmadan birarada çalışamayacakları fikrini*” reddeder ve anarşist bir toplum içerisinde “*gerçek emekçilerin kendi düzenlemelerini yapacağını, işlerin ne zaman, nerede ve nasıl yapılacağına karar vereceğini*” düşünür. Bunu yaparak işçiler kendilerini “*kapitalizmin korkunç esaretinden*” serbest bırakacaktır. [Voltairine de Cleyre, “Anarchism”, **Exquisite Rebel**, p. 75 and p. 79]

(Burada şunu vurgulayalım ki anarşistler baskı ve sömürü üzerine kurulu **bütün** ekonomik biçimlere karşıdır, derebeylik, Sovyet-tarzı “sosyalizm” – daha doğrusu “devlet kapitalizmi” –, kölelik ve benzerleri dahil. Biz kapitalizm üzerinde yoğunlaşıyoruz çünkü dünyaya şu an o hükmediyor).

Benjamin Tucker gibi bireyciler Proudhon ve Bakunin gibi sosyal anarşistlerle birlikte kendilerini “**sosyalist**” olarak ilan etmişlerdir. Böyle yapmışlardır çünkü, Kropotkin’in klasik denemesi “*Modern Science and Anarchism*” içerisinde açıkladığı gibi, “*uzun bir süredir Sosyalizm geniş, genel, ve gerçek anlamıyla anlaşılmuştur – Emegın Sermaye tarafından sömürüsünün ortadan kaldırılması çabası olarak – Anarşistler zamanının Sosyalistlerle el ele yürümüştür.*” [**Evolution and Environment**, p. 81] Veya, Tucker’ın sözleriyle, “*Sosyalizmin en temel iddiası [şudur] ki emegın kendi sahibiyetine konulması,*” öyle bir iddiadır ki “*iki Sosyalist düşünce okulu . . . Devlet Sosyalizmi ve Anarşizm*” üzerinde anlaşmaya varmıştır. [**The Anarchist Reader**, p. 144] Dolayısıyla “*sosyalist*” kelimesi aslen “*bireyin kendi ürettiğine sahip olma hakkına inananların tümünü*” kapsayacak şekilde tanımlanmıştır. [Lance Klafta, “*Ayn Rand and the*

Perversion of Libertarianism,” in **Anarchy: A Journal of Desire Armed**, no. 34] Bu sömürü (veya tefecilik) karşıtlığı bütün gerçek anarşistler tarafından benimsenmiştir ve onları sosyalist bayrak altında toplamıştır.

Pek çok sosyaliste göre, “*emeğinin meyvesinden soyulmanın tek güvencesi üretim araçlarına sahip olmaktır.*” [Peter Kropotkin, **The Conquest of Bread**, p. 145] Bu nedenle Proudhon, mesela, işçilerin birliklerini desteklemiştir, ki buralarda “*birliklerde iş sahibi olan her birey . . . ortaklığın mülkiyetinde bölünmemiş bir paya sahiptir*” çünkü “*kayıplara ve kazançlara katılarak . . . toplu gücün [diğer bir deyişle artık değer] az sayıda yöneticinin kazanç kaynağı olması son bulacaktır: bu bütün işçilerin mülkiyeti haline gelecektir.*” [**General Idea of the Revolution**, p. 222 and p. 223] Dolayısıyla, emeğin sermaye tarafından sömürsünün son bulması arzusunun yanında, gerçek sosyalistler aynı zamanda üreticilerin üretim araçlarına sahip olduğu ve onları denetlediği bir toplum arzulamaktadır (ki buna, vurgulanmalıdır ki, hizmet sağlayan işyerleri de dahildir). Üreticilerin bunu başarma yolları ise anarşist ve diğer sosyalist çevrelerde bir tartışma konusudur, ama arzulanan şey ortaktır. Anarşistler işçilerin doğrudan denetimini ve bunun yanı sıra ya işçi derneklerinin ya da toplulukların mülkiyetini destekler (farklı türde anarşistler için bakınız [Bölüm A.3]).

Dahası, anarşistler kapitalizmi otoriter **aynı zamanda** sömürücü olduğu için reddeder. Kapitalizm altında, işçiler ne kendi kendilerini idare ederler ne de kendi emekleriyle ürettiklerinin denetimine sahiptir. Böyle bir durum hemen hemen hiç bir şekilde herkesin eşit özgürlüğünü temel almaz, ya da sömürü-karşıtı olamaz, ve dolayısıyla anarşistler tarafından buna karşı çıkarılır. Bu bakış açısı en güzel haliyle Proudhon’un (ki hem Tucker’a hem de Bakunin’e ilham vermiştir) anarşizmin görececeklerini savunduğu çalışmalarında bulunur “*kapitalist ve özel mülkiyet sömürsünün son bulması [ve] maaş düzeninin ortadan kalkması*” ki zaten “*ya işçi. . . yalnızca ticari-kapitalist-girişimcinin çalışmanı olacak; ya da katılımda bulunacaktır. . . İlk durumda işçi bağımlıdır, sömürülür: onun daimi koşulları bir şekilde itaat etmektir. . . İkinci durumunda bir insan ve vatandaş olarak saygınlığını devam ettirir. . . üretim teşkilatının bir parçasını oluşturur, daha önce kölesi iken . . . tereddüt etmemize gerek yok, başka seçeneğimiz bulunmuyor. . . işçiler arasında bir BİRLEŞME oluşturmak gereklidir. . . çünkü bu olmadan, ast ve üst olarak kalacaklardır, ve bunun sonucunda iki tane. . . kast efendiler ve maaş-işçileri olarak oluşacak, ki bu özgür ve demokratik bir toplum açısından iğrenç birşeydir.*” [**Op. Cit.**, p. 233 and pp. 215-216]

Dolayısıyla **bütün** anarşistler kapitalist-karşıtıdır (“*Emek kendi ürettiği sermayeye sahip olduğunda, kapitalizm kalmayacaktır*” [Alexander Berkman, **What is Anarchism?**, p. 44]). Benjamin Tucker, mesela – en çok liberalizmden etkilenen anarşist (daha sonra tartışacağımız gibi) – kendi fikirlerini “*Anarşizan-Sosyalizm*” olarak isimlendirmiştir ve “*tefeci, faiz alıcısı, kira ve kar*” temelli kapitalizmin geçersizliğini duyurmuştur. Tucker’ın savunmasına göre anarşist, kapitalist-olmayan, serbest pazar toplumlarında, kapitalistler gereksiz hale gelecekler ve emeğin sermaye tarafından sömürsü son bulacaktır, çünkü “*emek. . . güvenceye*

alacaktır. . . kendi doğal maaşını, ve üretimin tamamını.” [The Individualist Anarchists, p. 82 and p. 85] Böyle bir ekonomi müşterek bankacılık ve birlikteki, esnaf ve köylüler, arasında ürünlerin serbest değişimi temelinde olacaktır. Tucker, ve diğer Bireyci anarşistler için, kapitalizm gerçek bir serbest piyasa değildir, çeşitli yasalar ve tekeller tarafından kapitalistlerin çalışan insanlar üzerinde üstünlük sağlamasını garantiye alacak şekilde imgelemiş, ikincisinin kar, faiz ve kira üzerinden sömürüsünü sağlayacak şekilde şekillenmiştir (bütün bir açıklama için bakınız [Bölüm G]). Max Stirner bile, önde-gelen-egoist, kapitalist bir toplumu ve özel mülkiyet, rekabet, işbölümü, ve bunun benzeri çeşitli “tuhafliklarını”, ki bu onun açısından kutsal ve dini sayılır, anca hor görmüştür.

Bu yüzden anarşistler kendilerini sosyalist kabul ederler, ama belli bir türde – **özgürlükçü sosyalistler**. Bireyci anarşist Joseph A. Labadie'nin ifade ettiği şekilde (Tucker ve Bakunin'de ses bularak):

“Anarşizmin sosyalizm olmadığı söylenmiştir. Bu bir yanılgıdır. Anarşizm gönüllü Sosyalizmdir. İki çeşit sosyalizm vardır, arşizan ve anarşizan, otoriter ve özgürlükçü, devlet ve özgür. Aslında, toplumsal iyileştirme için sunulan her türlü öneri birey üzerindeki harici iradeyi ve gücü ya artırır ya da azaltır. Arttırdıklarında bunlar arşizandır; azalttıklarında anarşizan.” [Anarchism: What It Is and What It Is Not]

Labadie pek çok kere şöyle söylemiştir *“bütün anarşistler sosyalisttir, fakat bütün sosyalistler anarşist değildir.”* Dolayısıyla, Daniel Guerin'in şu yorumu *“Anarşizm aslında sosyalizm ile eşanlamlıdır. Bir anarşist esasen insanın insani sömürüsünün son bulmasına çalışan bir sosyalisttir”* anarşist hareketin tarihi boyunca yankılanmıştır, hem toplumsal hem bireysel kanatlarda. [Anarchism, p. 12] Aslında, Haymarket Şehidi Adolph Fischer aynı unsuru ifade etmek için hemen hemen Labadie ile aynı kelimeleri kullanmıştır – *“bütün anarşistler sosyalisttir, ama bütün sosyalistlerin anarşist olması gerekmez”* – ki bu şekilde hareketin *“iki gruba ayrıldığını; komünist anarşistler ve Proudhon veya orta-sınıf anarşistler”* kabul etmiştir. [The Autobiographies of the Haymarket Martyrs, p. 81]

Dolayısıyla toplumsal ve bireyci anarşistler pek çok konuda aynı fikirde olmasına rağmen – mesela, gerçek, yani kapitalist-olmayan, bir özgür market özgürlükleri en yüksek düzeye çıkarmak için en iyi yol mudur – kapitalizme sömürücü ve baskılayıcı olduğu için karşı çıkılması gerektiği ve anarşist bir toplumun, tanım gereği, ortak emek üzerine, maaş olmadan, kurulması gerektiği konusunda anlaşılırlar. Yalnızca ortak emek iş saatleri içerisinde *“harici iradenin yetkisini ve birey üzerindeki zorlamayı”* azaltacaktır ve bu şekilde işin onu yapanlar tarafından öz yönetimi gerçek sosyalizmin çekirdek amacıdır. Bu bakış açısı Joseph Labadie'nin ticaret birliklerin *“birlik sayesinde özgürlük kazanmanın resmi ifadesi”* olduğunu ve *“birlikleri olmadan, işçilerin birlikleri olduklarına kıyasla çok daha fazla işverenin kölesi”* olduğunu savunduğu sırada görülür. [Different Phases of the Labour Question]

Fakat, kelimelerin anlamı zamanla değişir. Bugün “sosyalizm” hemen hemen her zaman **devlet** sosyalizmine karşılık gelir, ki bu düzen bütün anarşistler tarafından özgürlük ve gerçek sosyalist amaçların reddedildiği gerekçesiyle karşı çıkılır. Bütün anarşistler Noam Chomsky’nin bu konudaki ifadesiyle aynı fikirdedir:

“Eğer ki sol ‘Bolşevizm’i içerecek şekilde anlaşılıyorsa o zaman ben kesinlikle solla olan ilişkiyi keserim. Lenin sosyalizmin en büyük düşmanlarından bir tanesidir.” [Marxism, Anarchism, and Alternative Futures, p. 779]

Anarşizm her zaman için Marksizm, sosyal demokrasi ve Leninizm fikirlerine karşı olarak gelişmiştir. Lenin güce yükselmeden çok önce, Mikhail Bakunin Marx destekçilerini “Kızıl bürokrasiye” karşı Marx’ın devletçi-sosyalist fikirlerinin bir şekilde uygulamaya konulduğu takdirde bunun “bütün despotik hükümetlerin en kötüsünü” oluşturacağına karşı uyarmıştır. İşin aslı Stirner, Proudhon ve özellikle Bakunin’in hepsinin çalışmaları devlet Sosyalizminin dehşetini büyük bir doğrulukla tahmin etmiştir. Buna ek olarak, anarşistler Rusya’daki Bolşevik yönetimine karşı ilk ve sesi en çok duyulan muhalefetler arasında yer almıştır.

Yine de, sosyalistler olarak, anarşistler **bazı** fikirleri **bazı** Marksistlerle paylaşmaktadır (ama Leninistlerle değil). Hem Bakunin hem de Tucker Marx’ın kapitalizm analizi ve eleştirisini ve aynı zamanda onun değer emek teorisini kabul eder (bakınız [Bölüm C]). Marx’ın kendisi büyük bir ölçüde Max Stirner’in kitabı **The Ego and Its Own**’dan etkilenmiştir, ki bunun içerisinde Marx’ın “kaba” komunizm ve aynı zamanda devlet sosyalizmi olarak adlandırdıklarının akıllıca bir eleştirisi bulunur. Bunun yanı sıra Marksist hareketin toplumsal anarşizme (özellikle toplumsal anarşizmin anarko-birliktelik ist dahi) yakın fikirler taşıyan unsurları da bulunur – mesela, Anton Pannekoek, Rosa Luxembourg, Paul Mattick ve diğerleri, ki bunlar Lenin’den çok uzaktadır. Karl Korsch ve diğerleri İspanya’daki anarşist devrim konusunda olumlu yazılar yazmışlardır. Marx’tan Lenin’e büyük bir devamlılık vardır, ama aynı zamanda Marx’tan özgürlükçü Marksistlere de bir devamlılık söz konusudur, sert bir şekilde Lenin ve Bolşevizm eleştirisi yapmışlardır ve fikirleri anarşizmin eşit insanların özgür birlikleri arzusuna yakındır.

Dolayısıyla anarşizm temelde bir tür sosyalizmdir, çoğu zaman “sosyalizm” diye tanımlananın (devlet mülkiyeti ve kontrolü gibi) doğrudan karşısında duran. Çoğu insanın “sosyalizm” kelimesiyle ilişkilendirdiği, “merkezi planlama” yerine, anarşistler bireyler, işyerleri ve topluluklar arasında serbest ortaklık ve işbirliğini savunurlar ve dolayısıyla “devlet” sosyalizmine bir devlet kapitalizmi biçimi olarak “her adamın [ve kadının] maaş-alan, ve Devletin tek maaş veren olacağı” gerekçesiyle karşı çıkarlar. [Benjamin Tucker, **The Individualist Anarchists**, p. 81] Dolayısıyla anarşistler Marksizmi reddederler (çoğu insanın “sosyalizm” olarak düşündüğü) ki bu sadece “Devlet’in Kapitalist olduğu, ve büyük Sosyalist Partinin Sosyal-Demokrat kesiminin şu aralar Sosyalizmi indirgemeye çalıştığı fikirdir.” [Peter Kropotkin, **The Great French Revolution**, vol. 1, p. 31]

Marksizmin, “merkezi planlamanın” ve Devlet Sosyalizm/Kapitalizminin sosyalizm ile ilişkilendirilmesine karşı anarşist itiraz [Bölüm H] içerisinde tartışılacaktır.

Devlet sosyalistleriyle olan bu farklardan dolayı, ve akıl karışıklığını azaltmak için, çoğu anarşist kendisini yalnızca “anarşist” olarak adlandırır çünkü zaten anarşistlerin sosyalist olduğuna kesin gözle bakılır. Fakat, ABD’deki sözde “özgürlükçü” sağın yükselişiyle, bazı kapitalist-yanlıları kendilerini “anarşistler” olarak adlandırmaya başlamışlardır ve biz bu yüzden burada bir şekilde bu konuyla uğraştık. Tarihsel olarak, ve mantıklı bir biçimde, anarşizm kapitalizm-karşıtlığını ima eder, diğer bir deyişle sosyalizmi, ki bunu, vurgulayalım ki, bütün anarşistler kabul eder (“anarko”-kapitalizm’in neden anarşist olmadığı tartışmasının bütünü için bakınız [Bölüm F]).

A.1.5 Anarşizm nereden gelir?

Anarşizm nereden gelir? Rus Devrimindeki (bakınız [Bölüm A.5.4]) Makhnovist hareketin katılımcıları tarafından üretilen **The Organizational Platform of the Libertarian Communists** alıntısını yapmaktan daha iyisini yapamayız. Onlar şuna işaret eder:

“İşçi sınıfının köleleştirilmesi ve onların özgürlük özlemi yüzünden oluşan sınıf mücadelesi, baskı içerisinde, anarşizm fikrini oluşturmuştur: sınıf ve Devlet ilkeleri temelli bütün toplumsal düzenlerin tamamen reddedilmesi, ve onun yerine öz-yönetim altında özgür devletçi-olmayan bir işçi toplumu koyma fikri.”

“Dolayısıyla anarşizm bir düşünür veya filozofun soyut yansımalarından değil, ama işçilerin kapitalizme karşı doğrudan mücadelesinden ortaya çıkar, işçilerin ihtiyaç ve gereksinimlerinden, onların özgürlük ve eşitlik özleminden, bu özelemler ki işçi kitlelerinin yaşamlarının ve mücadelelerinin en kahramanca dönemlerinde özellikle hayattadır.”

“Önemli anarşist düşünürlerden, Bakunin, Kropotkin ve diğerleri, anarşizm fikrini icat etmemişlerdir, fakat, onu kitlelerin içerisinde keşfetmişler, basitçe kendi düşünce ve bilgilerinin gücüyle belirginleştirip yayılmasına yardımcı olmuşlardır.” [pp. 15-16]

Genel olarak anarşist harekette olduğu gibi, Makhnovistler Ukrayna’da 1917 ve 1921 arasında otorite güçlerine, hem Kızıl (Komünist) hem de Beyaz (Çarist/Kapitalist), karşı direnen işçi sınıfı insanların toplu bir hareketiydi. Peter Marshall’ın işaret ettiği gibi “*anarşizm . . . geleneksel olarak başlıca destekçilerini işçiler ve köylülerden bulmuştur.*” [Demanding the Impossible, p. 652]

Anarşizm baskı altındakilerin özgürlük mücadelesi içerisinde ve bu mücadele tarafından oluşturulmuştur. Kropotkin’e göre, mesela, “*Anarşizm . . . günlük*

mücadeleden kaynağını almıştır” ve “Anarşist hareket uygulamadaki bazı büyük derslerden aldığı her etkiyle kendini her seferinde yenilemiştir: kendi oluşumunu hayatın öğretilerinin kendisinden çıkarmıştır.” [**Evolution and Environment**, p. 58 and p. 57] Proudhon için, kendi mutualist fikirlerinin “ispatı” “emek birliklerinin . . . aniden . . . Paris ve Lyon’da oluşturulanlardan . . . [ki bunlar gösterir ki] kredi örgütlenmeleri ve emek örgütlenmeleri birdir ve aynı şeye denk gelir” “güncel uygulamaları, devrimci uygulamaları” içerisinde saklıdır. [**No Gods, No Masters**, vol. 1, pp. 59-60] Gerçekten de, bir tarihçinin savunduğu gibi, “Proudhon’un birliktelik fikriyle . . . Lyon Mutualistlerinin düzenlemeleri arasında yakın bir benzerlik” bulunmaktaydı, ve varolan şey “[fikirler arasında] göze çarpan bir yakınlaşmaydı, ve büyük ihtimalle Proudhon Lyon ipek işçilerinin örnekleri sayesinde kendi olumlu düzenlemelerini daha bütün bir şekilde ifade edebilmiştir. Onun desteklediği sosyalist fikirler, işçiler tarafından, belli bir boyutta çaktan gerçekleştiriliyordu.” [K. Steven Vincent, **Pierre-Joseph Proudhon and the Rise of French Republican Socialism**, p. 164]

Dolayısıyla anarşizm özgürlük savaşından ve bütünsel bir insan yaşamı sürdürme arzusundan gelir, bunun içinde yaşamaya, sevmeye ve oynamaya zamanımız olacak şekilde. Hayatla ilgisini kesmiş birkaç insan tarafından, fildişi kulelerden aşağıya topluma bakıp kendi doğru ve yanlış kavramlarına göre değerlendirme yaparak oluşturulmamıştır. Aksine, o bir işçi sınıfı mücadelesi ve otoriteye, baskıya ve sömürüye direniş ürünüdür. Albert Meltzer’in ifade ettiği gibi:

“Anarşizmin kendi başına asla teorisyenleri olmamıştır, ama felsefesini tartışan birkaç teorisyen üretmiştir. Anarşizm düşünsel bir fikrin uygulamaya konulması yerine eylem içerisinde gelişen bir öğreti olarak kalmıştır. Sıklıkla, bir burjuva yazarı gelmiş ve işçiler ve köylüler tarafından zaten uygulananları yazmıştır; o, burjuva tarihçileri tarafından lider olarak, ve sonra gelen burjuva yazarları tarafından (burjuva tarihçisinden alıntı yaparak) işçi sınıfının burjuva liderliğine muhtaç olduğunun kanıtlayan bir başka örnek olarak anılmıştır.” [**Anarchism: Arguments for and against**, p. 18]

Kropotkin’in gözünde, “Anarşizm temellerini insanoğlunun geçmiş zamandaki bütün toplumsal kurumlarını düzenleyen yığınların aynı yaratıcı, yapıcı faaliyetinden almaktadır – ve ayaklanmalardan . . . gücün temsilcilerine karşı, bu toplumsal kurumların dışındaki, bu kurumlara dışardan el koyup onları kendi çıkarları için kullananlara karşı.” Yakın zamanda, “Anarşi, Sosyalizmi meydana getiren aynı eleştirel ve devrimci eylemler tarafından ortaya konulmuştur.” Anarşizm, diğer sosyalizm türlerinden farklı olarak, “günahkar kolunu, yalnızca Kapitalizme karşı değil, ama aynı zamanda Kapitalizmin yapıtaşları olan: Hukuk, Otorite, ve de Devlete karşı da kaldırmıştır.” Anarşist yazarların tek yaptıkları “[anarşizme ait] ilkelerin genel bir ifadesini, ve onun öğretilerinin teorik ve bilimsel temellerini ortaya koymak” olmuştur ki bunlar emekçi sınıfın mücadelesindeki deneyimlerden ve genel olarak toplumun evrimsel eğilimlerinin çözümlenmesiyle elde edilmiştir. [**Op. Cit.**, p. 19 and p. 57]

Fakat, toplumdaki anarşizan eğilimler ve örgütler Proudhon 1840'da kalemi kağıda koyup kendini anarşist ilan etmeden çok daha öncesinde vardır. Anarşizm, özel siyasi bir kuram olarak, kapitalizmin yükselişiyle doğmuştur (Anarşizm “on-sekizinci yüzyılın sonunda ortaya çıkmıştır . . . [ve] hem Kapitali hem de Devleti devirme mücadelesini üstlenmiştir.” [Peter Marshall, **Op. Cit.**, p. 4]) anarşist yazarlar tarihi önceki toplumların özgürlükçü eğilimleri açısından incelemiştir. Kropotkin'e göre, mesela, “her zaman için Anarşistler ve Devletçiler olmuştur.” [**Op. Cit.**, p. 16] **Mutual Aid** içerisinde (ve başka yerlerde) Kropotkin önceki toplumların özgürlükçü taraflarını incelemiş ve anarşist birliktelikler ve anarşizm görüşlerini uygulamaya koymada başarılı olanların (belli bir ölçüde) farkına varmıştır. Anarşizan fikirlerin bu gerçek örneklerindeki eğilimlerin “resmi” anarşist hareketin yaratılmasından önce olduğunun farkına varmış ve şunu savunmuştur:

“En uzak, taş-devri antikalarda, adamlar [ve kadınlar] bazılarının kişisel otoriteyi ele almasından doğan belaların farkına vardılar. . . Bunun sonucunda ilkel klanlarında, köy topluluklarını, ortaçağ loncalarını geliştirdiler . . . ve sonunda özgür ortaçağ şehrinde, bu kurumlar onların hayatları üzerine yapılan saldırılara karşı direnebilmelerini sağlamış ve hem onları istila eden bu yabancıların, hem de kişisel otoritelerini oluşturmaya çabalayan kendi klan üyelerinin işine yaramıştır.” [**Anarchism**, pp. 158-9]

Kropotkin işçi sınıfından insanların mücadelesini (günümüz anarşizminin fırladığı) daha eski olan bu yaygın örgütlerle eşdeğer tutmuştur. Şunu savunmuştur ki “emek birleşimleri. . . bir grup azınlığın yükselişine karşı aynı direncin sonucudur – bu durumda kapitalistler” ve aynı zamanda klanlar, köy toplulukları ve benzeri, 1793 yılında “Fransız devrimi esnasındaki Paris’in ve bütün büyük şehirlerin ‘Bölgelerinin’ ve pek çok küçük ‘Komünün’ çarpıcı biçimde bağımsız, özgürce birleşmiş etkinlikleri” gibidir. [**Op. Cit.**, p. 159]

Dolayısıyla, anarşizm siyasi bir kuram olarak işçi sınıfının kapitalizme ve günümüz devletine karşı mücadelesini ve öz-etkinliğini ifade etmesine karşın, anarşizmin fikirleri insan varlığı boyunca kendilerini devamlı olarak eylem içerisinde ifade etmiştir. Kuzey Amerikadaki ve başka yerlerdeki çoğu yerel halklar, mesela, anarşizm belli bir siyasi kuram olarak varılmadan önce binlerce yıl boyunca anarşizmi uygulamışlardır. Benzeri şekilde, anarşizan eğilimler ve örgütler bütün başlıca devrimlerde var olmuştur – birkaç örnek vermek gerekirse Amerikan Devrimi sırasında Yeni İngiltere Kasaba Toplantılarında, Fransız Devrimi sırasında Parisli ‘Bölgelerde’, Rus Devrimi sırasında işçilerin kurulları ve fabrika heyetleri (ayrıntılar için Murray Bookchin'den **The Third Revolution**'a bakınız). Bu beklendik birşeydir eğer ki anarşizm, savunduğumuz gibi, otoriteye direncin ürünüyse otorite altındaki herhangi bir toplum onlara direnci teşvik edecek ve anarşizan eğilimler oluşturacaktır (ve, tabii ki, otorite olmayan herhangi bir toplum ister istemez anarşizan olacaktır).

Diğer bir deyişle, anarşizm baskıya ve sömürüye karşı mücadelenin ifadesidir, emek insanların tecrübelerinin genelleştirilmiş hali ve mevcut düzende neyin yanlış olduğunun çözümlenmesi ve daha iyi bir gelecek için umutlarımızın ve hayallerimizin ifadesidir. Bu mücadele anarşizm adını almadan çok daha önce

var olmuştur, ama tarihsel anarşist hareket (yani kendi fikirlerini anarşizm olarak isimlendiren insanlar ve anarşist bir toplum hedefleyenler) özünde işçi sınıfının kapitalizme ve devlete karşı mücadelesinin bir ürünüdür, baskıya ve sömürüye karşı, özgür bir toplum ile özgür ve eşit bireyler **uğruna**.

A.2 Anarşizm neyi savunur?

Percy Bysshe Shelley'in şu sözleri anarşizmin uygulamada neyi savunduğu ve hangi amaçların ona güç sağladığı konusunda bir fikir verir:

İnsan

Erdemli bir ruha sahipse hükmetmez, ve de itaat etmez:

Güç, perişan eden bir hastalık gibi,

Dokunduğu herşeyi kirletir, ve itaat,

Bütün dehanın, erdemın, özgürlüğün, doğrunun baş belası,

İnsanları köle eder, ve, insanı

Mekanik bir robota çevirir.

Shelley'in satırlarının önerdiği gibi, anarşistler özgürlük konusunu yüksek bir önceliğe koyarlar, onu hem kendileri hem de başkaları için arzularlar. Aynı zamanda bireyciliği – kişiyi özgün yapan – insanlığın en önemli yönü olarak düşünürler. Şunun farkındalardır, fakat, bireycilik hava boşluğunda varolan birşey değildir ama **toplumsal** bir olgudur. Toplum dışında, bireycilik imkansızdır, çünkü kişi gelişmek, genişlemek ve büyümek için diğer insanlara ihtiyaç duyar.

Aynı zamanda, bireysel ve toplumsal gelişimin karşılıklı bir etkisi vardır: bireyler belli bir toplumun içerisinde büyürler ve onun tarafından şekillenirler, ve aynı zamanda eylemleri ve düşünceleriyle o toplumun şekillenmesine ve bazı yönlerinin değişmesine (kendileri ve diğer bireyler dahil olmak üzere) yardım ederler. Özgür bireyleri, onların umutlarını, hayallerini ve fikirlerini temel almayan bir toplum boş ve ölüdür. Dolayısıyla, “*insanın yapımı. . . toplu bir süreçtir, ki o süreçte hem topluluk hem de birey katılım sağlar.*” [Murray Bookchin, **The Modern Crisis**, p. 79] Sonuç olarak, kendini sadece toplum veya sadece birey üzerine kuran bütün siyasi kuramlar yanlıştır.

Bireyin mümkün olan en bütün biçimde gelişmesi için, anarşistler toplumu üç ilkeyi temel alarak oluşturmayı gerekli görürler: **özgürlük**, **eşitlik** ve **dayanışma**. Bu ilkeler bütün anarşistler tarafından paylaşılır. Nitekim, komünist-anarşist Peter Kropotkin'i şunlardan ilham alan bir devrimden bahsederken buluruz “*güzel kelimeler, Özgürlük, Eşitlik ve Dayanışma.*” [**The Conquest of Bread**, p. 128] Bireyci-anarşist Benjamin Tucker benzer bir görüşü yazmıştır, şunu savunmuştur ki anarşizm “*Sosyalizm üzerinde ısrar eder . . . gerçek Sosyalizm üzerinde, Anarşist Sosyalizm: Özgürlük, Eşitlik, ve Dayanışmanın dünyada hüküm sürdüğü.*” [**Instead of a Book**, p. 363] Bu üç ilke birbirine bağlıdır.

Özgürlük insan aklının, yaratıcılığının, ve haysiyetinin tam olarak çiçek açması için esastır. Başkası tarafından hükmedilmek kişiyi kendisi için düşünme ve hareket etme fırsatından mahrum etmektir, kişinin bireyselliğinin büyümesi ve gelişmesi için olan tek yoldan. Hükmetmek aynı zamanda yeniliği ve kişisel sorumluluğu bastırır, benzerlik ve sıradanlığa yol açar. Dolayısıyla bireyciliğin büyümesini en üst noktaya taşıyan bir toplumun gönüllü birliktelikler üzerine kurulu olması şarttır, baskı ve otorite üzerine değil. Proudhon'dan alıntı yaparsak, “*Bütünüyle bir ve tamamen özgür.*” Veya, Luigi Galleani'nin ifade ettiği üzere, anarşizm “*birlikteliğin özgürlüğü içerisinde bireyin özerkliğidir*” [**The End of Anarchism?**, p. 35] (Devamı için bakınız bölüm A.2.2 – [Anarşistler neden özgürlüğü vurgularlar?]).

Eğer özgürlük bireyin tam gelişimi için gerekliyse, eşitlik de gerçek özgürlüğün var olması için şarttır. Sınıf-katmanları içerisinde, gücün, servetin ve ayrıcalığın devasa eşitsizliğinin üstünün kapatıldığı hiyerarşik bir toplumda gerçek özgürlük var olamaz. Böyle bir toplumda yalnızca birkaç kişi – hiyerarşinin en üstüne yer alan – nispeten özgürdür, diğerleri ise yarı-köledir. Dolayısıyla eşitlik olmadan, özgürlük gülünç bir hale gelir – en iyi haliyle kişinin efendisini (patronunu) seçme “özgürlüğü”, kapitalizmde olduğu haliyle. Dahası, bu koşullarda seçkin kesim bile gerçekten özgür değildir, çünkü zorbalıkla kısır bir hale getirilmiş ve çoğunluğun yabancılaştırıldığı büyümesine engel olunmuş bir toplumda yaşamak zorundadırlar. Ve bireyciliğin bütünüyle gelişimi yalnızca diğer özgür bireylerle ilişki kurarak gerçekleşeceğinden, seçkin kesim üyeleri kendi gelişimleri için etkileşimde bulunabilecekleri özgür birey olanaklarının yetersizliğiyle kısıtlanmıştır. (Bakınız bölüm A.2.5 – [Anarşistler neden eşitlik taraftarıdır?])

Nihayetinde, dayanışma karşılıklı yardımlaşma anlamına gelir: aynı amaçlara ve ilgilere sahip diğerleriyle birlikte gönüllü olarak ve birlikte çalışmak. Ama özgürlük ve eşitlik olmadan, toplum üst katmanın alttakine hükmetmesi temelinde rekabet halindeki sınıf piramidi haline gelir. Böyle bir toplumda, kendimizinkinden bildiğimiz gibi, durum şöyledir ki “ya hükmeden ol ya da hükmedilen,” “köpek köpeği yer,” ve “herkes kendisi için.” Dolayısıyla “kaba bireycilik” topluluk duygusu pahasına teşvik edilir, alttakilerin üstekilere sınırlı olduğu ve üsttekilerin altındakilerden korktuğu haliyle. Bu koşullar altında, toplum-çaplı dayanışma değil, ama ilgileri zıt olan sınıflar dahilinde kısmi bir dayanışma söz konusudur, ki bu da toplumu bir bütün olarak zayıflatır. (Bakınız bölüm A.2.6 – [Dayanışma anarşistler için neden önemlidir?])

Şu vurgulanmalıdır ki dayanışma özveride-bulunmayı ve kendini-reddetmeyi gerektirmez. Errico Malatesta'nın açıkladığı gibi:

“bizler hepimiz egoistiz, hepimiz kendi tatminimizi kovalarız. Ama anarşistler en büyük tatmini herkesin kazancı için olan mücadele içinde bulurlar, kendisinin kardeşler içinde, sağlıklılar arasında, akıllılar, eğitilmişler, ve mutlu insanlar arasında bir kardeş olabildiği bir toplumun başarısında. Ama uyumlu olanlar, köleler arasında yaşamaktan memnun olanlar ve kölelerin emeğinden kazanç sağlayanlar,

anarşist değildir, olamazlar da.” [Errico Malatesta: His Life and Ideas, p. 23]

Anarşistler için, **gerçek** servet diğer insanlar ve yaşadığımız gezegendir. Ya da, Emma Goldman’ın sözleriyle, o “*yarar ve güzellik içerisindeki şeylerden, içinde yaşamaya ilham verecek güzel gövdeler ve çevreler yaratmaya yardımcı olacak şeyler . . . [Bizim] amacımız kişinin bütün görünmez güçlerinin mümkün olan en özgür ifadesidir . . . Yalnızca bütünüyle bireysel ve toplumsal özgürlük altında mümkün olan insan enerjisinin böyle özgürce sergilenmesi,*” diğer bir deyişle “*toplumsal eşitlik.*” [Red Emma Speaks, pp. 67-8]

Öte yandan, bireyciliği onurlandırmak anarşistlerin idealist oldukları, insanların ve fikirlerin toplum dışında geliştiği, anlamına gelmez. Bireysellik ve fikirler toplum içerisinde büyür ve gelişir, materyal ve düşünsel etkileşim ve tecrübeler karşılık olarak, insanların etkin bir şekilde çözümlemesi ve yorumlamasıyla. Anarşizm, dolayısıyla, **materyalist** bir kuramdır, fikirlerin gelişiminin ve büyümesinin toplumsal etkileşim ve bireylerin zihinsel etkinliklerinden kaynaklandığının farkında olan (Materyalizm ve idealizmin klasik bir tartışması için Micheal Bakunin’in **God and the State**’ine bakınız).

Bu şu anlama gelir ki anarşist toplum insan varoluşunun bir yaratışı olacaktır, bir tanrı veya başka üstün bir ilkenin değil, çünkü “[h]içbirşey asla kendi kendine düzelmez, özellikle de insan ilişkilerinde. İnsanlardır ki asıl düzenlemeyi yapan, ve onlar da bunu kendi tavırlarına ve varolanı kavrayışlarına göre yaparlar.” [Alexander Berkman, **What is Anarchism?**, p. 185]

Dolayısıyla, anarşizm kendini fikirlerin gücü ve insanların kendi doğrularına göre davranması ve kendi yaşamları değiştirmesi üzerine kurar. Diğer bir deyişle, özgürlük.

A.2.1 Anarşizmin özü nedir?

Gördüğümüz gibi, “*an-arşi*” “*yönetici olmayan*” ya da “*(hiyerarşik) otorite bulunmayan*” anlamlarını ima eder. Anarşistler akıllı, yetenekli, veya bilge uzmanlar anlamında “otoritelere” karşı değildir, ama bu otoritelerin başkalarının kendi tavsiyelerini takip etme konusunda hiçbir güç sahibi olmaması gerektiğine inanırlar (daha fazla ayırım için bakınız [bölüm B.1]). Kısaca, o zaman, anarşizm otorite-karşıtlıdır.

Anarşistler otorite-karşıtıdır çünkü hiçbir insanın bir başkasına hükmetmemesi gerektiğine inanırlar. Anarşistler, L. Susan Brown’un sözleriyle, “*insan bireyinin kendinde var olan itibar ve değerine inanırlar.*” [The Politics of Individualism, p. 107] Hükmetmek doğası gereği küçültücü ve alçaltıcıdır, hükmedilenin iradesini ve yargı gücünü hükmedenin iradesi ve yargı gücüyle bastırıldığı için, ve bununla beraber kişisel özerklikle gelen itibar ve kendine-saygıyı yok ettiği için. Dahası, hükmetmek sömürüyü mümkün kılar ve genelde ona yol açar, ki bu eşitsizliğin, fakirliğin, ve toplumsal çöküşün köküdür.

Diğer bir deyişle, o zaman, anarşizmin özü (olumlu bir şekilde ifade etmek üzere) eşitler arasında özgürlüğü ve bireyselliği en yükseğe çıkarmak için yapılan özgür işbirliğidir.

Eşitler arasında işbirliği otorite-karşıtlığının anahtarıdır. İşbirliği sayesinde özgün bireyler olarak kendi esas değerlerimizi geliştirebilir ve koruyabiliriz ve aynı zamanda hayatlarımızı ve özgürlüğümüzü zenginleştirebiliriz ki “[h]içbir birey kendi insanlığını tanıyamaz, ve dolayısıyla kendi yaşam süresince gerçekleştiremez, eğer ki bunu başkalarında tanıyamazsa ve diğerlerinin bunu gerçekleştirmesi için işbirliği yapmazsa . . . Benim özgürlüğüm herkesin özgürlüğüdür çünkü ben gerçek anlamda düşünsel olarak özgür değilim aslında, benim özgürlüğüm ve haklarım benim eşitim olan bütün adamların [ve kadınların] özgürlük ve hakları içerisinde kabul görmediği ve onaylanmadığı sürece.” [Michael Bakunin, quoted by Errico Malatesta, **Anarchy**, p. 30]

Otorite-karşıtı olmalarına rağmen, anarşistler insanoğlunun toplumsal bir doğası olduğunu ve birbirlerini karşılıklı olarak etkilediğinin farkındadır. Biz bu karşılıklı etkileşimin “otoritesinden” kaçamayız, çünkü Bakunin’in bize hatırlattığı gibi:

“Bu karşılıklı etkileşimin ortadan kaldırılması ölüm demektir. Ve biz kitlelerin özgürlüğünü savunduğumuzda, asla ki bireylerin ve birey gruplarının onların üzerindeki doğal etkisinin ortadan kaldırılmasını önermeyiz. Bizim istediğimiz yapay, ayrıcalıklı, yasal, resmi etkilerin ortadan kaldırılmasıdır.” [quoted by Malatesta, **Anarchy**, p. 51]

Diğer bir deyişle, hiyerarşik otoriteden kaynaklanan etkiler.

Bunun sebebi kapitalizm gibi hiyerarşik düzenlerin özgürlüğü inkar etmesi ve, sonucunda, insanların “zihinsel, ahlaksal, düşünsel ve fiziksel niteliklerinin boddurlaştırılması, engellenmesi ve ezilmesidir” (bakınız [bölüm B.1]). Dolayısıyla “Anarşizmin en büyük gerçeklerinden” biri şudur ki “gerçekten özgür olmak herkesin buna izin verdiği sürece herbirinin kendi yaşamlarını kendi yollarıyla yaşamasına izin vermektir.” Anarşistler bu sebeple daha iyi bir toplum için savaşırlar, bireylere ve onların özgürlüğüne saygı duyan bir toplum için. Kapitalizm altında, “[h]erşey piyasada satış üzerindedir: hepsi alışveriş ve ticarettir” ama “bazı şeyler paha biçilemezdir. Bunlar arasında yaşam, özgürlük ve mutluluk vardır, ve bunlar geleceğin toplumunun, özgür toplumun, herkese sağlayacağı şeylerdir.” Anarşistler, sonuç olarak, insanların kendi itibarlarının, bireyselliklerinin ve özgürlüklerinin farkına varmasına ve otoriteye mağruz kalanlar içerisinde devrim ruhunu, direnişi ve dayanışmayı cesaretlendirmeye çalışırlar. Bu bizi güçlülerin barış bozan olarak ihbar etmesine yol açar, ama anarşistler özgürlük mücadelesinin kölelik barışından sonsuz kat daha iyi olduğunu düşünürler. Anarşistler, fikirleri sonucunda, “barışın herşeye bedel olduğuna inanırlar – özgürlük bedeli haricinde. Bir tek sermaye-üretenlerin çoktan kaybetmiş olduğu bu kıymetli hediye. Yaşam . . . sahip oldukları; keyifi oluşturan unsurlar eksik

olduğunda ne kadar kıymetlidir ki?” [Lucy Parsons, **Liberty, Equality & Solidarity**, p. 103, p. 131, p. 103 and p. 134]

O yüzden, kısaca, Anarşistler birkaç kişinin yararına çoğunluğun özgürlüğünü (ve dolayısıyla potansiyelini) engellemek yerine insanların herkesin özgürlüğünü güçlendirecek şekilde etkileşimde olduğu bir toplumu amaçlarlar. Anarşistler başkalarına kendileri üzerinde güç vermek istemezler, itaat etmedikleri takdirde verilecek cezanın tehdidiyle onlara ne yapması gerektiğini söyleme gücünü. Belki de anarşist-olmayanlar, anarşistlerin neden anarşist oldukları konusunda şaşırarak yerine, bu tavrın neden bir çeşit açıklama gerektirdiğini düşünmelerinin onlar hakkında ne anlattığını kendilerine sorsalar daha iyi olur.

A.2.2 Neden anarşistler özgürlüğü vurgular?

Bir anarşist şu şekilde görülebilir, Bakunin’in sözleriyle, “*özgürlüğün fanatik bir hayranıdır, bunu insanoglunun akıl, itibar ve mutluluğunu geliştirmesi ve arttırabilmesi için eşsiz bir çevre olarak düşünür.*” [Michael Bakunin: **Selected Writings**, p. 196] Çünkü insanoglu düşünen bir varlıktır, onların özgürlüğünü inkar etmek onların kendileri için düşünebilme fırsatını inkar etmesi, ki bu da onların insan olarak kendi varoluşlarını inkar etmesidir. Anarşistler için, özgürlük insanoglunun bir ürünüdür, çünkü:

“Şu unsur. . . insanın kendi bilincinde olması, diğerlerinden farklı olması, özgür davranma arzusu yaratır. Özgürlük ve kendini ifade arzusu çok temel ve baskın bir niteliktir.” [Emma Goldman, **Red Emma Speaks**, p. 439]

Bu sebeple, anarşizm “*bireyin kendine-saygısını ve bağımsızlığını otoritenin bütün kısıtlamalarından ve istilasından kurtarmayı önerir. Yalnızca özgürlük içerisinde insan [metinde aynen] kendi tam endamına ulaşır. Yalnızca özgürlük içerisinde düşünmeyi ve hareket etmeyi ve de en iyi haliyle kendini vermeyi öğrenir. Yalnızca özgürlük içerisinde insanları birbirine bağlayan ve normal toplumsal yaşamın gerçek temeli olan toplumsal bağların gerçek gücünün farkına varır.*” [Op. Cit., pp. 72-3]

Dolayısıyla, anarşistler için, özgürlük temelde bireylerin kendi çıkarlarını kendi yollarıyla kovalamasıdır. Bunu yapmak kendileri için kendileri ve hayatları hakkında kararlar verirken bireylerin eylem ve gücünü ortaya çıkarır. Yalnızca özgürlük bireysel gelişimi ve çeşitliliği sağlar. Bunun nedeni şudur ki bireyler kendilerini yönetirken ve kendi kararlarını alırken akıllarını çalıştırır ve bu ilgili kişiyi geliştirmek ve canlandırmaktan başka bir etkiye sahip değildir. Malatesta’nın söylediği gibi, “*insanların özgürlük ve kendi çıkarlarını yönetmesi konusunda yetişmesi için, kendi kendilerine davranacak şekilde bırakılması gerekir, hareketlerinin sonucunda doğacak iyi ve kötü sonuçların sorumluluğunu hissetmeleri gerekir. Hatalar yapacaklardır, ama yanlış yaptıklarının sonuçlarını anlayacaklar ve farklı yollar deneyeceklerdir.*” [Fra Contadini, p. 26]

Bu yüzden, özgürlük bireyin potansiyelinin en üst düzeyde gelişimi için ön koşuldur, ki bu da toplumsal bir üründür ve yalnızca topluluk tarafından elde edilebilir. Sağlıklı, özgür bir toplum özgür bireyler üretecektir, ki onlar da karşılığında toplumu şekillendirecek ve onu oluşturan insanlar arasındaki toplumsal ilişkileri zenginleştireceklerdir. Özgürlükler, toplumsal olarak üretilirken, “*yasal bir şekilde bir parça kağıt üstüne konulduğu için var olmazlar, ama insanların içine yerleşmiş alışkanlıklar olduklarında, ve onları engelleyecek herhangi bir girişime karşı halkın şiddetli direnişiyle karşılaştığında var olurlar . . . Kişi birinin insan olarak itibarını korumayı bildiğinde başkalarını kendisine saygı göstermeye zorlar. Bu yalnızca özel yaşam için geçerli değildir; siyasi yaşam için de durum hep böyle olmuştur.*” Ashında, biz “*bugün keyfini sürdüğümüz az ya da çok miktardaki bütün siyasi hakları, hükümetlerin iyi niyetine değil, ama kendi gücümüze borçluyuz.*” [Rudolf Rocker, **Anarcho-syndicalism**, p. 75]

Bu sebeplerdir anarşistler “**Doğrudan Eylem**” taktiğini desteklerler (bakınız [Bölüm J.2]) ki, Emma Goldman’ın savunduğu gibi, bizim şu an sahip olduğumuz “*almayı istediğimiz miktarda özgürlüktür. Anarşizm dolayısıyla doğrudan eylemi, ekonomik, toplumsal ve ahlaki bütün yasa ve kısıtlamalara açıkça başkaldırır, ve direnişi temsil eder.*” İhtiyaç duyduğu “*bütünlük, özgüven ve cesarettir. Kısaca, özgür, bağımsız ruhları gerektirir*” ve “*sadece ısrarlı direniş*” mümkün kılar “*[bizim] özgür kalmamızı. Dükkanda otoriteye karşı doğrudan eylem, yasa otoritesine karşı doğrudan eylem, her işe karışıp müdahale eden ahlaki kurallarımızın otoritesine karşı doğrudan eylem, Anarşizmin makul, tutarlı yöntemleridir.*” [Red Emma Speaks, pp. 76-7]

Doğrudan eylem, diğer bir deyişle, özgürlüğün bir uygulamasıdır, bu aralar baskıya direnmek için kullanılan ve aynı zamanda özgür bir toplum yaratmanın aracı olarak. Gereken bireysel zihniyeti ve özgürlüğün serpileceği toplumsal koşulları yaratır. İkisi de esastır çünkü özgürlük yalnızca toplum içerisinde gelişir, ona karşı olarak değil. Dolayısıyla Murray Bookchin şunu yazar:

“Özgürlüğün, bağımsızlığın ve özerk insanların belli bir tarihsel dönemde sahip oldukları uzun bir toplumsal geleneğin ürünüdür ve . . . toplu gelişimin – ki bu bireylerin o gelişimde önemli bir rolü olduğunu inkar etmek değil, aslında özgür olmak istiyorlarsa eninde sonunda öyle yapmak zorunda olmalarıdır.” [Social Anarchism or Lifestyle Anarchism, p. 15]

Fakat özgürlük büyüyüp gelişmek için doğru **türde** toplumsal çevreye ihtiyaç duyar. Böyle bir çevre **kesinlikle** dağıtık ve işi yapanların doğrudan yönetimi temelinde olmalıdır. Çünkü merkezileşme zoraki otorite (hiyerarşi) anlamına gelir, öte yandan özyönetim özgürlüğün esasıdır. Özyönetim dahil olan bireylerin bütün yeteneklerini kullanmasını (ve dolayısıyla geliştirmesini) sağlar – özellikle de zihinsel olanları. Hiyerarşi, tersine, birkaçının etkinlik ve düşüncelerini dahil olan bütün bireylerin etkinlik ve düşüncelerinin yerine koyar. Dolayısıyla, kendi yeteneklerini tam olarak geliştirmek yerine, hiyerarşi çoğunluğu ötekileştirip gelişimlerinin körelmesini sağlar (aynı zamanda bakınız [Bölüm B.1]).

Bu sebeptendir ki anarşistler hem kapitalizme hem de devletçiliğe karşı çıkar. Fransız anarşist Sebastien Faure'nin belirttiği gibi, otorite “iki başlıca biçimde giyinir: siyasi biçimde, yani Devlet olarak; ve ekonomik biçimde, yani özel mülkiyet olarak.” [cited by Peter Marshall, **Demanding the Impossible**, p. 43] Kapitalizm, devlet gibi, merkezi otorite temelindedir (patronun işçi üzerindeki), ki bunun amacı işin yönetimini onu yapanların elinden uzak tutmaktır. Bunun anlamı şudur “işçilerin ciddi, en son haliyle ve tamamıyla özgür kalabilmesi yalnızca bir tek koşulla mümkün olur: sermayeye, yani, ham madde ve bütün iş araçlarına, toprak dahil olmak üzere, işçilerin bütünü tarafından el konulmasıyla.” [Michael Bakunin, quoted by Rudolf Rocker, **Op. Cit.**, p. 50]

Dolayısıyla, Noam Chomsky şöyle söyler, “tutarlı bir anarşist üretim araçlarının özel mülkiyetine ve bu düzenin bir parçası olan maaş köleliğine, iş gücünün serbestçe üstlenilmesi ve üretkenlerin denetimi altında olması ilkesiyle uyumlu olmadığından dolayı karşı çıkmalıdır.” [“Notes on Anarchism”, **For Reasons of State**, p. 158]

Dolayısıyla, anarşistler için özgürlük bireylerin ve toplulukların özyönetimi uygulamaya geçirdiği, yani kendi kendilerini yönettiği, bir toplum anlamına gelir. Burdan çıkarılacaklar önemlidir. Birincisi, anarşist bir toplumun mecburi olmaya-cağı anlamına gelir, yani, şiddet veya şiddet tehdidiyle bireylerin herhangi bir şeyi yapmak için “ikna edilmediği” bir toplum. İkincisi, anarşistlerin bireysel egemenliğin sıkı destekçileri olduğu anlamına gelir, ve de, bu destek sebebiyle, zorunlu otorite temelli kurumlara karşıdırlar, başka bir deyişle hiyerarşiye. Ve son olarak, anarşistlerin “hükümet” karşıtlığı yalnızca merkezi, hiyerarşik ve bürokratik kurumlara karşı oldukları anlamına gelir. Gücün “temsilcilere” devredilmesi yerine doğrudan demokrasi temelli oldukları sürece dağıtık konfederasyonlar, taban örgütleri aracılığıyla özyönetime karşı değildirlir. (bakınız [bölüm A.2.9]) Otorite özgürlüğün karşısındadır, ve dolayısıyla gücün devredilmesi temelli her türlü kurum özgürlüğü ve o güce maruz kalan insanların itibarı için bir tehditdir.

Anarşistler özgürlüğü insan itibarının ve çeşitliğinin gelişmesi için tek toplumsal çevre olarak düşünürler. Kapitalizm ve devletçilik altında, fakat, çoğunluk için özgürlük yoktur, özel mülkiyet ve hiyerarşinin çoğu bireyin eğiliminin ve yargı gücünün bir efendinin isteklerine itaat etmesini sağlamasından, ciddi oranda onların özgürlüğünü kısıtlayarak ve “her birimizde gizli maddi, düşünsel ve ahlaki yeteneğin tam gelişimini” imkansız kılmasından dolayı. [Michael Bakunin, **Bakunin on Anarchism**, p. 261] Bu nedenle anarşistler “gerçek adaletin ve gerçek özgürlüğün dünyaya gelmesini” sağlamayı arzularlar çünkü “tamamen yanlış, tamamen gereksizdir, insan yaşamının bu vahşi tadı, kemiğin kasın beyinin ve kalbin, insanları paçavralara, hayaletlere, içlerinde ortaya çıkmak için bekleyen, doğdukları günden bu yana, acması karikatürlere çeviren bu; ‘ekonomi’ denilen, şeyler bütünlüğü, gerçekte en çok korkulan harcamadır – yapanın yapılan için feda edilmesi – daha iyi ve asil bütün içgüdülerin iğrenç bir niteliğin kazanımında kaybolması, sayma ve hesaplama gücü.” [Voltaire de Cleyre, **The First Mayday: The Haymarket Speeches 1895-1910**, pp, 17-18]

(Kapitalizm ve devletçiliğin hiyerarşik ve otoriter doğasıyla ilgili daha ileri

tartışma için bakınız [Bölüm B]).

A.2.3 Anarşistler örgütlenme taraftarı mıdır?

Evet. Örgütlenme olmadan, gerçek anlamda insani bir yaşam imkansızdır. Özgürlük **asla** toplum ve örgütlenme olmadan var olamaz. George Barrett'in savunduğu gibi:

“Hayattan tam olarak anlam çıkarabilmek için işbirliği yapmak zorundayız, ve işbirliği yapmak için ahbaplarımızla anlaşmalar yapmak zorundayız. Ama böyle anlaşmaların özgürlüğe bir kısıtlama anlamına geldiğini varsaymak kesinlikle bir saçmalaktır; tam tersine, bunlar özgürlüğümüzün göstergesidir.”

“Eğer anlaşmalar yapmanın özgürlüğe zarar vereceğine dair bir dogma icat edeceksek, o zaman birdenbire özgürlük zorba hale gelir, insanların en olağan günlük keyiflerini yasaklayarak. Mesela, bir arkadaşımın yürüyüşe gidemem çünkü onunla buluşmak için belli bir zamanda belli bir yerde olmayı kabul etmiş olmam Özgürlük ilkesine aykırıdır. En ufak bir biçimde gücümü kendimin ötesine taşıyamam, çünkü bunu yapmak için başka birisiyle işbirliği yapmam gerekir, ve işbirliği bir anlaşmayı ima eder, ve bu da Özgürlüğe aykırıdır. Bu savunmanın saçma olduğu hemen görülecektir. Arkadaşımın yürüyüşe gitmeyi kabul ettiğimde özgürlüğümü kısıtlamıyorum, aksine sadece uyguluyorum.”

“Eğer, öte yandan, kendi üstün bilgimle arkadaşımın egzersiz yapmasının iyi olacağına karar verdiğim, ve böylece onu yürüyüşe gitmeye mecbur bırakırsam, o zaman özgürlüğü kısıtlamaya başlarım. Serbest anlaşma ve hükümet arasındaki fark işte budur.” [Objections to Anarchism, pp. 348-9]

Örgütlenme söz konusu olduğunda, anarşistlere göre “otorite oluşturmak şöyle dursun, onun tek çaresi budur ve herbirimizin toplu iş içerisinde etkin ve bilinçli bir görev almasının, ve liderlerin ellerinde pasif araçlar haline gelmenin engellenmesinin tek yoludur.” [Errico Malatesta, **Errico Malatesta: His Life and Ideas**, p. 86] Dolayısıyla anarşistler yapısal ve açık bir şekilde örgütlenme gereksiniminin gayet farkındadır. Carole Ehrlich'in savunduğu gibi, anarşistler “yapılanmaya karşı değildir” ama sadece “**hiyerarşik yapılanmanın yok edilmesini ister**” onlar “hemen her zaman hiçbir yapı istemeyenler olarak stereotipleştirilmiştir.” Durum böyle değildir, “içerisinde hesap verme zorunluluğu, gücün en yüksek sayıda insan arasında dağıtılması, görev dönüşümü, yetenek paylaşımı ve bilgi ve kaynak yayılması olan örgütler” temelinde “iyi toplumsal anarşist örgüt

ilkelerini barındırır!" ["*Socialism, Anarchism and Feminism*", **Quiet Rumours: An Anarcha-Feminist Reader**, p. 47 and p. 46]

Anarşistlerin örgütlenme taraftarı olması başlangıçta garip görünebilir, fakat bu anlaşılabilir bir şeydir. "*Yalnızca otoriter örgütlerle deneyimi olanlar için,*" der iki Britanyalı anarşist, "*örgütler yalnızca totaliter ya da demokratik olabilir gibi gözükür, ve hükümete inanmayanlar bu fişlemeyle örgütlere de inanmamalıdır. Durum böyle değildir.*" [Stuart Christie and Albert Meltzer, **The Floodgates of Anarchy**, p. 122] Diğer bir deyişle, neredeyse bütün örgütlenme biçimlerinin otoriter olduğu bir toplumda yaşadığımızdan dolayı, bunun mümkün olan tek biçim olduğu görünür. Genelde farkedilmeyen ise bu örgütlenme şeklinin tarihsel olarak şartlandığı, yalnızca belli bir tür toplumda ortaya çıktığı – yön veren ilkelerin hakimiyet ve sömürü olduğu. Arkeologlara ve antropologlara göre, bu tür bir toplum yalnızca yaklaşık 5.000 yıldır varolmuştur, fetih ve kölelik temelli ilk ilkel devletlerle beraber ortaya çıkmış, ki bu devletlerde kölelerin işgücü egemen sınıfı destekleyen bir artık değer oluşturur.

Bu zaman öncesinde, yüzbinlerce yıl boyunca, insan ve ön insan toplulukları Murray Bookchin'in ifade ettiği biçimde "*organik*," yani, temelinde karşılıklı yardımlaşma, verimli kaynaklara serbest erişim ve ortaklaşa işgücünün ürünlerinin ihtiyaca göre paylaşılmasını içeren işbirliği biçimli ekonomik faaliyetler halindeydi. Bu toplumlarda büyük olasılıkla yaş temelli bir konum sıralaması olmasına rağmen, zoraki yaptırımlarla kabul ettirilen ve bir sınıfın diğeri tarafından ekonomik sömürsü kapsamında sınıfsal-tabakalaşma ile sonuçlanan kurumsal egemen-bağımlı ilişkiler anlamında hiyerarşiler bulunmamaktaydı (see Murray Bookchin, **The Ecology of Freedom**).

Şu vurgulanmalıdır ki, fakat, anarşistler **asla** "Taş Devrine geri" dönüşü desteklemezler. Yalnızca şuna dikkat çekmek istiyoruz ki hiyerarşik-otorite şeklinde örgütlenme insan toplumu evriminde nispeten yeni bir gelişim olduğundan dolayı, bunun bir şekilde kalıcı bir "kader" olduğunu düşünmek için hiçbir sebep yoktur. Bizler insanların genetik olarak otorite, rekabet ve saldırgan davranışlara "programlandığını" düşünmüyoruz, çünkü bu iddiayı destekleyecek güvenilir bir kanıt bulunmamaktadır. Öte yandan, bu davranışlar toplumsal olarak şartlandırılır, veya **öğrenilir** ve aynı şekilde **unutulabilir** (see Ashley Montagu, **The Nature of Human Aggression**). Bizler kaderci veya genetik deterministler değiliz, özgür iradeye inanırız, ki bu da insanların birşeyleri yapma yollarını, toplumu düzenleme yolları dahil olmak üzere, değiştirebileceği anlamına gelir.

Ve toplumun daha iyi bir şekilde düzenlenmeye ihtiyacı olduğuna şüphe yoktur, çünkü halen sermayenin çoğu – çoğunluk tarafından üretilen – ve güç toplumsal piramidin tepesindeki ufak, seçkin bir azınlık arasında dağıtılmakta, geri kalanlar için yoksunluk ve eziyete sebep olmaktadır, özellikle de diptekiler için. Buna rağmen bu seçkinler devleti kontrol edip baskı araçlarını kontrol altında bulundurarak, çoğunluğu bastırıp çektikleri eziyetleri görmezden gelebilir – ki bu olgu daha küçük bir ölçekte bütün hiyerarşilerde ortaya çıkar. Pek şaşılmanması gerekir ki, o zaman, otoriter ve merkezi kurumlardaki bu insanlar özgürlüklerini inkar ettikleri gerekçesiyle onlardan nefret eder. Alexander Berkman'ın söylediği

gibi:

“Anarşistlerin örgütlenmeye inanmadığını söyleyen her kimse saçma konuşuyordur. Örgütlenme herşeydir, ve herşey örgütlenmedir. Yaşamın tamamı örgütlenmedir, bilinçli veya bilinçsiz . . . Ama örgüt vardır örgüt vardır. Kapitalist toplum o kadar kötü örgütlenmiştir ki her türlü üyesi acı çeker: tıpkı bir bölgenizde sancılı olduğundaki gibi, bütün vücudunuz acı çeker ve hasta olursunuz. . . , örgütün veya birlikteliğin tek bir üyesi bile cezasız kalarak ayırıcılığa mağruz bırakılmaz, bastırılmaz veya görmezden gelinemez. Bu aynı ağrıyan bir dişi görmezden gelmeye benzer: her taraftan hasta olursunuz.” [Op. Cit., p. 198]

İşte tam da kapitalist toplumda olan budur, sonuç olarak tam da bu, “her taraftan hasta olmak.”

Bu sebeplerden dolayı, anarşistler otoriter biçimdeki bütün örgütleri reddeder ve onun yerine serbest anlaşma temelli birliktelikleri destekler. Serbest anlaşma önemlidir çünkü, Berkman’ın sözleriyle, “[y]alnızca herkes serbest ve bağımsız bir birim olduğunda, kendi seçimiyle ortak çıkarlar doğrultusunda diğerleriyle işbirliği yaptığında, yeryüzündeki çalışma başarılı ve güçlü hale gelir.” [Op. Cit., p. 199] Daha sonra [Bölüm A.2.14] içerisinde tartıştığımız gibi, anarşistler birliktelik içinde serbest anlaşmanın doğrudan demokrasiyle (veya, çoğunlukla anarşistler tarafından ifade edildiği gibi, özyönetimle) tamamlanması gerektiğini vurgularlar yoksa “özgürlük” yalnızca efendileri seçmekten çok da öteye gidemez.

Anarşist örgütlenme gücün büyük ölçekte insanların eline verilmesi temelindedir, yani alınan kararlardan doğrudan etkilenenlerin. Proudhon’dan alıntı yapılırsa:

“Demokrasi bir aldatmaca ve İnsanların egemenliği bir şaka değilse, şu kabul edilmelidir ki her bir vatandaş kendi endüstrisi sınırlarında, her bir belediye, semt ve il genel meclisi kendi bölgesinde . . . doğrudan hareket edebilmeli ve kendi başına çıkarlarını yönetebilmeli ve de bu ilişkilerinde tam egemenliğe sahip olmalıdır.” [General Idea of the Revolution, p. 276]

Bu aynı zamanda ortak çıkarları birbirine göre ayarlamak için federalizme ihtiyaç olduğu anlamına gelir. Anarşizm için, federalizm özyönetimin doğal tamamlayıcısıdır. Devletin yok edilmesiyle birlikte, toplum “kendisini farklı şekillerde düzenleyebilir, ve düzenlemek zorundadır, ama asla yukarıdan aşağıya değil Gelecek toplumsal örgütlenmeler yalnızca aşağıdan yukarıya olmalıdır, işçilerin serbest birliktelikleri ve federasyonları aracılığıyla, öncelikle kendi birlikteliklerinin içerisinde, sonra komünlerinin, bölgelerinin, uluslarının ve son olarak da büyük bir federasyonun içerisinde, uluslararası ve evrensel olarak. Yalnızca bundan sonra özgürlük ve kamu yararının gerçek ve canlandırıcı düzeninin farkına varılacaktır, bu düzen ki, şöyle dursun inkar etmek, tam tersine bireylerin ve

toplumun çıkarlarının ahengini kabul eder ve yerine getirir.” [Bakunin, **Michael Bakunin: Selected Writings**, pp. 205-6] Çünkü “gerçekten halkçı bir örgütün başlangıcı . . . aşağıdadır” ve “federalizm, halk yaşamının özgür ve kendiliğinden gerçekleşen örgütlenmesi olan Sosyalizmin siyasi bir kurumu haline gelir.” Dolayısıyla özgürlükçü sosyalizm “karakter olarak federalisttir.” [Bakunin, **The Political Philosophy of Bakunin**, pp. 273-4 and p. 272]

Bu yüzden, anarşist örgütlenmenin temelinde doğrudan demokrasi (veya özyönetim) ve federalizm (veya konfederasyon) vardır. Bunlar özgürlüğün ifadesi ve ortamıdır. Doğrudan (veya katılımcı) demokrasi esastır çünkü özgürlük ve eşitlik insanların denk bir şekilde konuşup tartışabileceği ve Murray Bookchin’in “*zıt düşüncelerin yaratıcı görevi*” olarak ifade ettiği özgür uygulamalar içeren toplantılara olan ihtiyacı ifade eder. Federalizm dileklerin onlardan etkilenenleri yansıttığı bir şekilde ortak çıkarların tartışılması ve birleşik etkinliklerin düzenlenmesini sağlamak için gereklidir. Kararların birkaç yönetici tarafından tepeden aşağıya dayatılması yerine aşağıdan yukarıya aktarılmasını sağlamak için.

Özgürlükçü örgütlenmeler hakkında anarşist fikirler ve doğrudan demokrasi ve konfederasyonlar daha sonra bölüm [A.2.9] ve [A.2.11] içerisinde tartışılacaktır.

A.2.4 Anarşistler “sınırsız” özgürlük taraftarı mıdır?

Hayır. Anarşistler herkesin “*nasıl istiyorsa öyle yapması*” gerektiğine inanmazlar, çünkü bazı eylemler her zaman için başkalarının özgürlüğünün inkar edilmesini içerir.

Örneğin, anarşistler tecavüz etme, sömürme ya da başkalarını zorlama “özgürlüğünü” desteklemez. Bununla birlikte otoriteyi de hoş görmeyiz. Tam tersine, otorite özgürlüğe, eşitliğe ve dayanışmaya (ve tabii ki insanın itibarına) karşı bir tehdit oluşturduğu için, anarşistler buna direnme ve bunu devirme ihtiyacını tanırlar.

Otorite uygulama özgürlük değildir. Kimsenin başkalarına hükmetme “hakkı” yoktur. Malatesta’nın söylediği gibi, anarşizmin desteklediği “*herkes için özgürlük . . . tek sınırın başkaları için eşit miktarda özgürlük olduğu; ki bu asla . . . hiçbir şekilde özgürlükle ilgisi olmayan zulümlerden sömürü, baskı ve emir ‘özgürlüğünü’ bizim tanıdığımız ve ona saygı göstermeyi dilediğimiz anlamına gelmez.*” [Errico Malatesta: **His Life and Ideas**, p. 53]

Kapitalist bir toplumda, her türlü hiyerarşik otoriteye direniş özgür bir insanın damgasıdır – ister özel (patron) olsun ister kamu (devlet). Henry David Thoreau’nun **Civil Disobedience** (1847) adlı denemesinde söylediği gibi

“İtaatsizlik özgürlüğün gerçek temelidir. İtaat eden köle olmak zorundadır.”

A.2.5 Anarşistler neden eşitlik taraftarıdır?

[Yukarıda] bahsedildiği gibi, anarşistler kendilerini toplumsal eşitliğe adanmışlardır çünkü bu bireysel özgürlüğün serpilebileceği tek bağlamdır. Fakat, “eşitlik” hakkında pek çok saçmalık yazılmıştır ve bununla ilgili çoğunlukla inanılan şeyler gerçekten de tuhaftır. Anarşistlerin eşitlik deyince ifade **ettiklerini** tartışmadan önce, onunla neyi ifade **etmediğimizi** belirtmeliyiz.

Anarşistler **asla** “*gelir eşitliğine*” inanmazlar, varolmamasının yanısıra getirildiği takdirce **oldukça** istenmeyecek birşey de olur. Herkes eşsizdir. Biyolojik olarak belirlenen insan farklılıkları varolmalarının yanısıra “*bir keyif nedenidir, korku veya pişmanlık değil.*” Neden? Çünkü “*klonlar arasında bir hayat yaşamaya değer olmazdı, ve aklı başında bir insan diğerlerinin ortak olmayan özellikleri olduğuna sevinecektir.*” [Noam Chomsky, **Marxism, Anarchism, and Alternative Futures**, p. 782]

Bazı insanların **ciddi** bir biçimde anarşistlerin “eşitlikten” kastının herkesin **birbiriyle aynı** olması gerektiğini önermesi günümüz düşünsel kültürünün halini ve kelimelerin yozlaşmasını üzücü bir şekilde yansıtır – bu yozlaşma ki dikkati adaletsiz ve otoriter sistemden uzaklaştırır ve insanların asıl amaçlarını bırakıp onların biyolojik tartışmalara yönelmesini sağlar. “*Kişinin eşsizliği asla eşitlik ilkeleriyle çelişmez,*” der Erich Fromm, “*İnsanların eşit doğduğu savı onların aynı esas insani niteliklere sahip olduğunu, onların insan varlığının aynı temel kaderini paylaştığını ve onların özgürlük ve mutluluk için vazgeçilemez talebini ima eder. Aynı zamanda onların ilişkilerinin dayanışma üzerine olduğu anlamına gelir, hakimiyet-itaat üzerine değil. Eşitlik kavramı bütün insanların aynı olduğu anlamına gelmez.*” [The Fear of Freedom, p. 228] Dolayısıyla şunu söylemek daha doğru olur ki anarşistler eşitliği ararlar **çünkü** biz herkesin farklı olduğunu tanıyoruz ve, bu nedenle, bu eşsizliğin tam anlamıyla onaylanması ve gelişmesini amaçlıyoruz.

Anarşistler “*gider eşitliği*” denilen şeyin de taraftarı değildir. Bizim **asla** herkesin aynı ürünü aldığı, aynı türde evden yaşadığı, aynı üniformayı giydiği vb. bir toplumda yaşama arzumuz yoktur. Anarşistlerin kapitalizm ve devletçiliğe başkaldırmasının sebeplerinden bir kısmı da bunların hayatın büyük bir bölümünü tek tip hale getirmesidir (bakınız George Reitzer’in kapitalizmin tek tip hale ve uyum sağlamaya itilişi üzerine **The McDonaldisation of Society**). Alexander Berkman’ın sözleriyle:

“Otoritenin, kanunun, yazılı olan veya olmayan, gelenek ve göreneklerin ruhu bizi ortak bir koruya iter ve adamları [ve kadınları] bağımsızlık veya bireyselleşme olmayan isteksiz bir otomasyon haline getirir. . . Biz hepimiz bunun kurbanlarıyız, ve yalnızca olağanüstü güçlü olan bu zincirleri kırmayı başarabilir, o da kısmen.” [What is Anarchism?, p. 165]

Anarşistler, dolayısıyla, bu “*ortak koruyu*” daha da derinleştirmek için pek istekli

değildirler. Tersine, bunu ve bunu en başından oluşturan her türlü toplumsal ilişki ve kurumları yoketmeyi arzularlar.

“*Gider eşitliği*” yalnızca zor kullanarak başlatılıp sürdürülebilir, ki bu zaten **asla** eşitlik değildir, birilerinin diğerlerinden daha fazla güce sahip olması dolayısıyla! “*Gider eşitliği*” anarşistler tarafından özellikle nefret edilir, çünkü biz her bireyin farklı ihtiyaç, yetenek, arzu ve ilgilerinin olduğunu farkındayız. Herkesin aynı tüketmesi zorbalık olur. Besbelli ki, eğer bir insanın tıbbi tedaviye ihtiyacı varsa ve bir diğerinin yoksa, onlar “eşit” seviyede tıbbi yardım almazlar. Aynı şey başka insani ihtiyaçlar için de geçerlidir. Alexander Berkman’ın söylediği gibi:

“eşitlik eşit miktar anlamına değil eşit fırsat anlamına gelir. . . . Özgürlük içerisindeki eşitliği mahkum kamplarındaki zoraki eşitlikle tanımlama hatasına düşmeyin. Gerçek anarşist eşitlik özgürlüğü ima eder, miktarı değil. Herkesin aynı şeyi yemesi, içmesi, ya da aynı şeyleri giymesi, aynı işi yapması, veya aynı biçimde yaşamaması anlamlarına gelmez. Bundan çok uzaktır: tam tersidir aslında.”

*“Bireysel ihtiyaçlar ve lezzetler farklıdır, çünkü iştahlar fark gösterir. Gerçek eşitliği oluşturan bunları **karşulamak için eşit olanaktır**”*

“Düzleştirmeden çok uzak bir şekilde, eşitlik mümkün olan en büyük çeşitlilikte etkinlik ve gelişime kapı açar. Çünkü insan kişilikleri çeşitlidir. Bireyselliğinizin ifadesi ve davranışı için sağlanan özgür olanaklar doğal farklılıkların ve çeşitliliğin gelişmesi anlamına gelir.”
[Op. Cit., pp. 164-5]

Anarşistler için, “eşitliğin” “gider eşitliği” veya “gelir eşitliği” anlamına gelen “kavramları” anlamsızdır. Fakat, hiyerarşik bir toplumda, “fırsat eşitliği” ve “gider eşitliği” **aslında** birbirleriyle ilgilidir. Kapitalizm altında, mesela, her neslin karşılaştığı fırsatlar öncekilerin ürünleridir. Bu sebeple kapitalizm altında “fırsat eşitliği” kabaca bir “gider eşitliği” olmadan (gelir ve kaynak anlamındaki) anlamsız hale gelir, çünkü aslında bir milyonerin evladı ve yol süpüren biri arasında gerçek bir fırsat eşitliği yoktur. Önceki çıktı tarafından oluşturulan engelleri görmezden gelip “fırsat eşitliğini” savunanlar neden bahsettiğinin farkında değildirler – hiyerarşik bir toplumda fırsat yalnızca açık bir yola değil ama eşit bir başlangıca da bağlıdır. Bu gayet açık unsurdan anarşistlerin “gider eşitliği” arzuladığı yanlıgısı ortaya çıkar – fakat bu hiyerarşik sistemlere özgüdür, özgür bir toplumda durum bu şekilde olmaz (göreceğimiz gibi).

Eşitlik, anarşist kuram içerisinde, bireysel çeşitliliği ve eşsizliği inkar etmek anlamına gelmez. Bakunin’in gözlemlediği gibi:

“eşitlik zafere ulaştığında ve iyice yerleştiğinde, türlü bireylerin yetenekleri ve onların enerji seviyeleri farklılık göstermeye son

verecek midir? Bazıları varolmaya devam edecektir, ama şu anki kadar fazla değil, ama elbette bazıları her zaman için varolacaktır. Şu herkesçe bilinir ki aynı ağaç hiçbir zaman iki özdeş yaprak vermez, ve bu büyük ihtimalle her zaman için doğru olacaktır. Ve bu insan varlığı olduğunda daha bile geçerlidir, çünkü onlar yapraklardan çok daha karışıktır. Fakat bu çeşitlilik pek de kötü değildir. Tam tersine. . . insan ırkının bir zenginliğidir. Bu çeşitlilik sayesinde, insanlık bir bireyin bütün diğerlerini tamamladığı ve onlara ihtiyaç duyduğu bir bütün oluşturmuştur. Sonuç olarak, insan bireylerinin bu sonsuz çeşitliliği esas amaçtır ve onların dayanışmalarının en temelidir. Eşitlik için çok güçlü bir savunmadır.” [“All-Round Education”, **The Basic Bakunin**, pp. 117-8]

Anarşistler için eşitlik **toplumsal** eşitlik anlamına gelir, ya da, Murray Bookchin’in isimlendirmesiyle, “**farklı olanların eşitliği**” (bazıları aynı fikri ifade etmek için Malatesta’nın kullandığı “**koşulların eşitliği**” isimlendirmesinden hoşlanır). Bununla anlatılmak istenen anarşist bir toplumun bireylerin yetenek ve ihtiyaç farklılıklarını tanınması ama bu farklılıkların güce çevrilmesine izin vermemesidir. Bireysel farklılıklar, diğer bir deyişle, “önemli olmaz, çünkü farklılıklar gerçekte herhangi bir resmi kurgu veya kuruma yapılmadığında bütünlükte kaybolur.” [Michael Bakunin, **God and the State**, p. 53]

Eğer hiyerarşik toplumsal ilişkiler, ve bunları yaratan güçler, yok edilip yerine katılımcılığı teşvik edecek ve temelinde “bir insan, bir oy” ilkesi olanlar getirilirse o zaman doğal farklılıklar hiyerarşik bir güce dönüşmez. Mesela, kapitalist mülkiyet hakları olmadan bir grup azınlığın yaşama araçlarını (makinelere ve toprak) tekelleştirmesini ve maaş düzeni ve tefecilik (kar, kira ve faiz) ile başkalarının emeğini kullanarak kendilerini zenginleştirmesini sağlayacak yollar varolmaz. Benzer bir şekilde, eğer işçiler kendi işlerini yönetirse, onların işgücü üzerinden zenginleşen kapitalist bir sınıf varolmaz. Dolayısıyla Proudhon:

“O zaman, bu eşitsizliğin kaynağı ne olabilir?”

“Gördüğümüz üzere, . . . bu kaynak toplum içerisindeki üçlü soyutlamanın farkına varmaktır: sermaye, işgücü ve yetenek.”

“Toplumun kendisini formülün üç terimine denk gelen üç vatandaş kesimine ayırmış olması sebebiyle. . . bu kast ayırımları her zaman gelinen nokta olmuştur, insan ırkının bir yarısının diğerini köleleştirdiği. . . sosyalizm dolayısıyla aristokratik sermaye-işgücü-yetenek formülünü daha basit olan işgücü formülüne indirgemekten meydana gelmiştir!. . . her bir vatandaşı eşzamanlı olarak, eşit bir şekilde ve aynı oranda kapitalist, emekçi ve uzman ya da sanatçı yapmak.” [No Gods, No Masters, vol. 1, pp. 57-8]

Bütün anarşistler gibi, Proudhon bu işlevlerin birleşmesini eşitlik ve özgürlük için anahtar olarak görmüş ve özyönetimi bunu başarmak için bir yol olarak önermiştir. Dolayısıyla özyönetim toplumsal eşitliğin anahtarıdır. İşyerinde toplumsal eşitlik, örneğin, işyerinin nasıl gelişip ve değişeceği ile ilgili politik kararlar konusunda herkesin eşit söz sahibi olması anlamına gelir. Anarşistler şu deyişin güçlü inananlarından "herkese dokunan, herkes tarafından kararlaştırılır."

Bu şu anlama gelmez, tabii ki, uzmanlığın görmezden gelineceği ya da herkesin herşeye karar vereceği. Uzmanlık söz konusu olduğunda, farklı insanların farklı ilgileri, yetenekleri ve hünerleri vardır, ve belli ki farklı şeyler çalışmak ve farklı türde iş yapmak isteyeceklerdir. Şu gayet açıktır ki insanlar hasta olduğunda bir doktora danışacaktır – bir uzman – bir heyet tarafından yönlendirilmek yerine kendi işini yöneten. Bu noktalardan bahsettiğimiz için üzgünüz, ama toplumsal eşitlik ve işçilerin özyönetimi konuları açıldığında, bazı insanlar saçmalamaya başlar. Şu ortak akla yatkındır ki toplumsal olarak eşit bir yolla yönetilen bir hastane **asla** tıbbi olmayan çalışanların doktorların bir ameliyatı nasıl gerçekleştirmesiyle ilgili oy vermesini istemez.

Aslında, toplumsal eşitlik ve bireysel özgürlük birbirinden ayrılamaz. Bireyin kendisini etkileyen kararların özyönetimini (özgürlük) tamamlayacak bir grubu etkileyen kararların toplu özyönetimi (eşitlik) olmadan özgür bir toplum mümkün değildir. Çünkü ikisi de olmadan, bazıları diğerleri üzerine güç sahibi olur, kararları kendileri **için** alırlar (yani kendilerini yönetirler), ve dolayısıyla bazıları diğerlerinden daha özgür olur. Ki bu da şu anlama gelir, açık olanı ilan etmek gerekirse, anarşistler eşitliği hayatın **bütün** yönlerinde ararlar, yalnızca sermaye anlamında değil. Anarşistler "*yalnızca kendisi için değil ama herkes için toplumun sermayesinin tamamını ama aynı zamanda toplumsal güç içinde kendi paylarını da isterler.*" [Malatesta and Hamon, **No Gods, No Masters**, vol. 2, p. 20] Dolayısıyla özyönetim hem özgürlüğü **hem de** eşitliği sağlamak için gereklidir.

Toplumsal eşitlik bireylerin kendilerini yönetmesi ve ifade etmesi için gereklidir, çünkü özyönetim için bu "*yoldaşlarıyla yüzyüze ilişkilerle çalışan insanların kendi bakışaçılarının eşsizliklerini ortak sorunları çözme ve ortak amaçlara ulaşma işine dahil etmek*" anlamına gelir. [George Benello, **From the Ground Up**, p. 160] Dolayısıyla eşitlik bireyselliğin ifadesine izin verir ve bu sebeple bireysel özgürlük için gerekli bir temeldir.

Bölüm F.3 ([“ ‘Anarko’-kapitalistler neden eşitliğe az değer verir ya da hiç değer vermezler? ”]) özgürlük üzerine anarşist fikirleri daha detaylı olarak anlatmaktadır. Noam Chomsky'nin denemesi "*Equality*" (**The Chomsky Reader** içerisindeki) konuyla ilgili özgürlükçü fikirlerin iyi bir özetini sunar.

A.2.6 Dayanışma anarşistler için neden önemlidir?

Dayanışma, ya da karşılıklı yardımlaşma, anarşizmin temel bir fikridir. Birey ve toplum arasındaki bağlantıdır, bireylerin hem özgürlüğü hem de eşitliği destekleyip besleyen bir çevrede ortak çıkarlarını karşılamak için beraber çalışabilme

yoludur. Anarşistler için, karşılıklı yardımlaşma insan yaşamının temel özelliklerinden biridir, hem güç hem de mutluluk kaynağıdır ve insanın bütünüyle varolmasının temel bir gerekliliğidir.

Erich Fromm, bilinen bir psikolog ve sosyalist hümanist, şunu söyler “*insanın başkalarıyla birlik olmayı deneyimleme arzusu insan türünün varlığını simgeleyen özel şartlara dayanmaktadır ve insan davranışının en güçlü güdülerinden bir tanesidir.*” [To Be or To Have, p.107]

Dolayısıyla anarşistler başka insanlarla “birlik” (Max Stirner’in deyişiyle) oluşturma arzusunu doğal bir ihtiyaç olarak düşünürler. Bu birlikler, ve ortaklıklar, onlara katılanlara tamamen tatmin edici olabilmek için eşitlik ve bireysellik temelinde olmalıdır – yani anarşist bir biçimde düzenlenmelidir, yani gönüllülük esasında, merkezi olmayan, ve hiyerarşik-olmayacak bir şekilde.

Dayanışma – bireyler arası işbirliği – yaşam için gereklidir ve özgürlüğün reddedilmesinden çok uzaktır. Dayanışma, Errico Malatesta’nın gözlemlediği gibi, “*İnsanın kendi kişiliğini ifade edebileceği ve mümkün olan en büyük mutluluğun keyfini sürüp en yüksek gelişimini gerçekleştirebileceği tek çevredir.*” Bu “*bireylerin herkesin iyiliği için, ve herkesin birbirinin iyiliği için bir araya gelmesi,*” şu sonucu ortaya çıkarır “*herbirinin özgürlüğü kısıtlanmış değil, tamamlanmış şekilde – doğrusu gerekli varlık sebebini şunda bulma – başkalarının özgürlüğü.*” [Anarchy, p. 29] Diğer bir deyişle, dayanışma ve işbirliği birbirine eşitler gibi davranma, başkalarını bir sonuca varmak için bir araç olarak kullanmayı reddetme ve azınlığın çoğunluğa hükmetmesi değil onun yerine herkesin özgürlüğünü destekleme anlamına gelir. Emma Goldman bu temayı yeniden pekiştirmiştir, der ki “*ne müthiş sonuçlar başarmıştır insanların bireyselliğinin bu eşsiz gücü başka bireyselliklerle işbirliği sayesinde güçlendiğinde . . . işbirliği – öldürücü kavga ve mücadelenin aksine – türlerin hayatta kalması ve evrimleşmesini sağlamıştır. . . . yalnızca karşılıklı yardımlaşma ve gönüllü işbirliği . . . özgür birey ve ilişkisel yaşamın temellerini oluşturabilir.*” [Red Emma Speaks, p. 118]

Dayanışma birlikte eşitler olarak birleşip kendi ortak çıkarlarımızı ve ihtiyaçlarımızı karşılama anlamına gelir. Dayanışma temelli olmayan birliktelikler (yani eşitsizlik temelli olanlar) ona maruz kalanların bireyselliğini ezer. Ret Marut’un vurguladığı gibi, özgürlük dayanışmayı gerektirir, ortak çıkarların tanınmasını:

“*İnsanoğlunun en asil, saf ve gerçek sevgisi kendisine olan sevgidir. Ben özgür olmak istiyorum! Ben mutlu olmak istiyorum! Ben dünyanın bütün güzelliklerinin kıymetini bilmek istiyorum. Ama benim özgürlüğüm yalnızca etrafımdaki diğer insanlar özgür olduğunda güvence altındadır. Ben yalnızca etrafımdakiler mutlu olduğunda mutlu olabilirim. Ben yalnızca gördüğüm ve tanıştığım bütün insanlar dünyaya neşe-dolu gözlerle baktıklarında neşelenebilirim. Ve yalnızca o zaman karnımı doyururken saf zevkle dolabilirim diğer insanların da, aynı şekilde, karnılarını benim gibi doyurabildiği bilgisinden iyice emin olduğumda. Ve bu sebeple*

bu benim kendi memnuniyetimin davasıdır, yalnızca benim kendimin, kendi özgürlüğümü ve mutluluğumu tehdit eden bütün tehlikelere karşı ayaklandığımda. . .” [Ret Marut (a.k.a. B. Traven), **The BrickBurner** magazine quoted by Karl S. Guthke, **B. Traven: The life behind the legends**, pp. 133-4]

Özgürlüğü uygulamak şunun farkında olmayı gerektirir, sloganda olduğu gibi **Dünyanın Endüstriyel İşçileri**, “*birine gelen zarar herkese gelen zarardır.*” Dayanışma, dolayısıyla, bireyselliği ve özgürlüğü korumanın yoludur ve o yüzden kişisel-çıkarm bir ifadesidir. Alfie Kohn’nun söylediği gibi:

“işbirliğini düşündüğümüzde. . . kavramı bulanık-akıllı idealizm ile ilişkilendirmeye meyilli oluruz. . . Bunun sebebi işbirliğini fedakarlıkla karıştırmaktır. . . Yapısal işbirliği alışlagelmiş bencillik/fedakarlık ikilemine karşı koyar. Olayları öyle bir ayarlar ki sana yardım ederken ben aynı zamanda kendime yardım ederim. Başlangıçta güdülerim bencil olsa bile, kaderlerimiz artık bağlıdır. Birlikte batarız ya da birlikte yüzeriz. İşbirliği kurnazca ve oldukça başarılı bir stratejidir - işte ve okulda işleri yerine getiren pragmatik bir seçenektir öyle ki rekabetten bile daha etkilidir. . . Aynı zamanda işbirliğinin ruh sağlığı ve birbirinden hoşlanma açısından daha iletken olduğuyla ilgili güçlü kanıtlar vardır.” [No Contest: The Case Against Competition, p. 7]

Ve, hiyerarşik bir toplumda, dayanışma önemlidir yalnızca bize verdiği memnuniyetten dolayı değil, ama güç sahibi olanlara direnmek için gerekli olduğundan dolayı. Malatesta’nın sözleri bununla ilgilidir:

“ezilmeye ve fakirliğe tamamen teslim olmamış ezilen kitleler, ve o ki . . . adalet için susadığını gösterenler, özgürlük ve mutluluk için, şunun farkına varmaya başlıyorlar ki kendi kurtuluşlarını birlik ve bütün ezilenlerle, dünyanın her tarafında sömürü görenlerle beraber kurulan dayanışma olmadan kazanmaları mümkün değil.” [**Anarchy**, p. 33]

Bir arada durarak, gücümüzü arttırabilir ve istediğimizi alabiliriz. Eninde sonunda, gruplar şeklinde örgütlenerek, kendi toplu meselelerimizi yönetmeye başlayabilir ve böylece patronlardan son olarak kurtulabiliriz. “**Birlikler.** . . bireyin araçlarını çoğaltacak ve dil uzatılmış kendi mülkiyetini güvence altına almasını sağlayacaktır.” [Max Stirner, **The Ego and Its Own**, p. 258] Dayanışma içinde hareket ederek, aynı zamanda şu anki düzeni kendi istediğimiz birşeyle değiştirebiliriz: “*birlikten kuvvet doğar.*” [Alexander Berkman, **What is Anarchism?**, p. 74]

Dayanışma dolayısıyla bizim kendi özgürlüğümüzü kazanmanın ve korumanın yoludur. Biz beraber çalışmayı kabul ederiz ki **başkası** için çalışmak zorunda

kalmayalım. Başkasıyla paylaşmayı kabul ederek kendi seçeneklerimizi çoğaltırız ki **daha fazlanın** keyfini çıkaralım, azın değil. Karşılıklı yardımlaşma benim kendi-çıkarm içindir – yani, şunun farkındayım ki karşılıklı saygı ve toplumsal eşitlik temelinde başkalarıyla anlaşmalara varmak benim yararımadır; çünkü eğer ben birine hükmedersem, bu hükmetmeye izin veren koşulların varolması, ve her ihtimalde benim de hükmedilme sıramın geleceği anlamına gelir.

Max Stirner'in gördüğü gibi, dayanışma bizim kendi özgürlüğümüzün güçlenmesini güvence altına alıp bizi yönetmek isteyen güç sahiplerine karşı korumanın yoludur: “*Sen kendin hiçbirşey ifade etmez misin o zaman?*”, diye sorar. “*Herhangi birinin sana herhangi birşeyi yapmasına bağlı mı kalacaksın? Kendini koru ve kimse sana dokunamasın. Eğer milyonlarca insan arkadaysa, seni destekliyorsa, sen zorlu bir güçsündür ve zorlanmadan kazanırsın.*” [quoted in Luigi Galleani's **The End of Anarchism?**, p. 79 - different translation in **The Ego and Its Own**, p. 197]

Dayanışma, dolayısıyla, anarşistler için önemlidir çünkü bu özgürlüğün yaratılabilmesi ve güce karşı savunulabilmesi aracıdır. Dayanışma güçtür ve toplumsal varlıklar olarak bizim doğamızın bir ürünüdür. Fakat, dayanışma “sürülükle” karıştırılmamalıdır, ki bu pasif olarak bir lideri takip etmeyi ima eder. Etkili olabilmek için, dayanışma özgür insanlar tarafından yaratılmalıdır, **eşitler** olarak beraber işbirliği yapanlar. “Büyük BİZ” dayanışma **değildir**, her ne kadar “sürülük” bizim dayanışma ve birlik için olan ihtiyacımızın bir ürünü olsa da. Hiyerarşik bir toplumda yozlaşmış, insanların körü körüne liderlere itaat etmeye koşullandığı bir “dayanışmadır”.